„NIWA“ TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr

Ніва

№ 17 (113) БЕЛАСТОК, 27 КРАСАВІКА 1958 г. ГОД III

Інтэрнацыянальная салідарнасць

Больш ста год мінула з таго часу, калі вялікія аснавапаложнікі навуковага комунізма Маркс і Энгельс у «Маніфесце Комуністычнай партыі» вылучылі і абгрунтавалі баявы лозунг: «Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!» Гэтымі палымянымі словамі Маркс і Энгельс выразілі сутнасць пролетарскага інтэрнацыяналізма.

Пролетарскі, або соцыялістычны інтэрнацыяналізм — гэта ідэалогія і палітыка міжнароднай салідарнасці і ўзаемнай падтрымкі рабочага класа ўсіх краін у барацьбе за вызваленне ад соцыяльнага і нацыянальнага прыгнечання, за соцыялізм і комунізм, ідэалогія дружбы паміж народамі.

Аснавапаложнікі навуковага комунізма даказалі, што цяга рабочых да адзінства і брацкай салідарнасці — з'ява невыпадковая, што яна вырастае з аб'ектыўных умоў жыцця і барацьбы пролетарыята. Развіццё капіталізма раскolвае буржуазнае грамадства на два класы— буржуазію і пролетарыят, інтарэсы якіх у корані процілеглыя. Ва ўмовах капіталізма адбываецца канцэнтрацыя і цэнтралізацыя капітала, ператварэнне капітала ў міжнародную сілу. Таму, вучылі Маркс і Энгельс, і пролетарыяту, для таго каб ён мог выканаць сваю гістарычную місію — ліквідаваць усякі прыгнёт, дабіцца перамогі — неабходна міжнароднае адзінства, неабходна міжнародная салідарнасць.

Ідэі пролетарскага інтэрнацыяналізма атрымалі далейшае развіццё ў працах В. І. Леніна.

Ён правёў тытанічную работу па ідэалагічнаму ўзбраенню рабочага руху ясным разуменнем працілегласці паміж інтэрнацыяналізмам і нацыяналізмам. Мы, падкрэсліваў Ленін, праціўнікі нацыянальнай варожасці, нацыянальнай розні, нацыянальнага адасаблення. Мы — міжнароднікі, інтэрнацыяналісты.

Асабліва бязлітасна Ленін выкрываў абман і фальш у нацыянальнай палітыцы буржуазіі, якая пад прыкрыццём фраз аб «роўнасці» нацый ажыццяўляе самую бязлітасную, самую жорсткую эксплуатацыю каланіяльных і залежных народаў.

З перамогай соцыялістычнай рэволюцыі ідэі пролетарскага інтэрнацыяналізма набылі сілу дзяржаўных законаў.

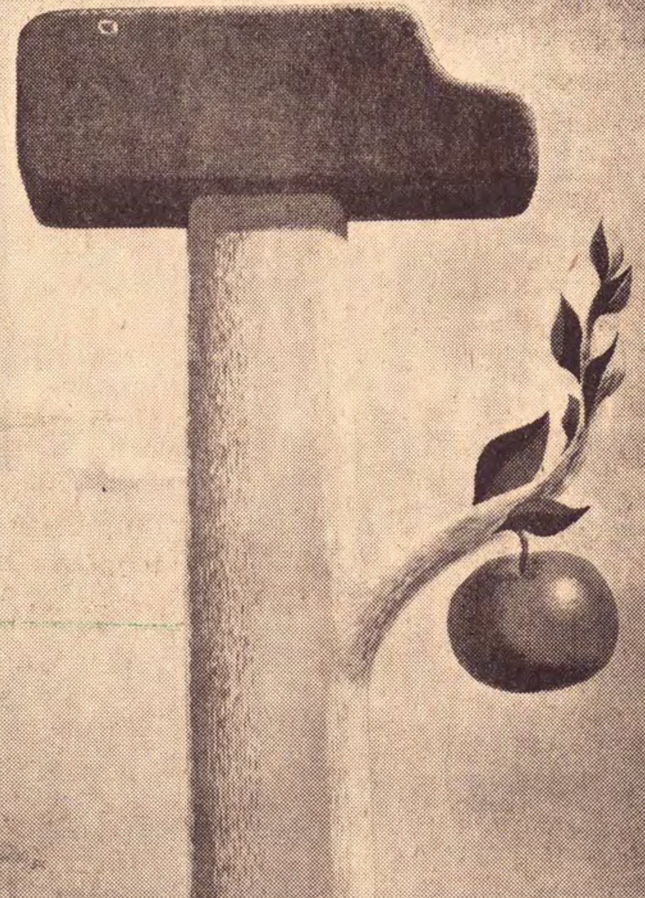
Толькі ворагі рабочага класа могуць гаварыць, быццам пролетарскі інтэрнацыяналізм накіраваны супроць інтарэсаў Радзімы. Яшчэ ў перыяд першай сусветнай вайны Ленін выкрываў падобныя паклёпніцкія сцвярджэнні. Дастаткова ўспомніць яго славуты артыкул «Аб нацыянальнай гордасці вялікаросаў». З якім натхненнем гаварыў Ленін аб любві свядомых рабочых да сваёй радзімы, да сваёй мовы, іх клопатах аб лёсе сваёй краіны. У той-жа час Ленін паказаў, што правільна зразумелыя нацыянальныя інтарэсы супадаюць з соцыялістычнымі інтарэсамі пролетарыяў усіх краін.

XX стагоддзе ўвойдзе ў гісторыю, як век перамогі соцыялізма. Новы грамадскі лад ужо далёка вышаў за рамкі адной краіны і стаў сусветнай сістэмай.

Той факт, што сусветная соцыялістычная сістэма няўхільна ўмацоўваецца і набіраецца сіл, а капіталістычная сістэма страчвае свае пазіцыі, той факт, што з дня ў дзень умацоўваецца міжнародная салідарнасць працоўных, выклікае страх і злосць у лагеры імперыялізма. Імперыялісты не хочуць прымірыцца з няўмольным ходам гістарычнага развіцця, яны мабілізуюць усе сілы для аднаўлення сваіх пазіцый, прадпрымаюць адчайныя спробы павярнуць кола гісторыі назад.

Націску імперыялістычнай рэакцыі рабочы клас рашуча супроцьстаўляе сваю непераадольную інтэрнацыянальную салідарнасць, ён зноў і зноў абвяшчае: «Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!»

Добрабыт радзімы — праца нашых рук

Першамайскі плакат (аўтар — Тадэуш Трапкоўскі). *Фото — ЦАФ*

ІНТЭРНАЦЫЯНАЛ

«Інтэрнацыянал» напісаны ў 1875 годзе французскім паэтам Эжэнам Пац'е, удзельнікам Парыжскай Комуны.

«Інтэрнацыянал» перакладзены амаль на ўсе мовы свету. Ён з'яўляецца міжнародным пролетарскім гімам.

На беларускую мову ў 1921 годзе тэкст «Інтэрнацыянала» пераклаў Янка Купала, а ў 1935 годзе — Андрэй Александ..віч. Нядаўна Андрэй Александровіч зноў вярнуўся да свайго перакладу і ў значнай меры яго ўдасканаліў. Ніжэй друкуем новы варыянт перакладу Андрэя Александровіча.

Паўстань, з'едланы сілай грознай,
Працоўны люд усіх краёў!
Бурліць абураны наш розум
І весці ў гнеўны бой гатоў.

Агнём зруйнуем да асновы
Свет лютых здзекаў, а затым —
Мы наш, мы свет збудуем новы:
Хто быў нічым, той стане ўсім.

Ніхто дабром не дасць збаўлення—
Ні бог, ні цар і не герой.
Даб'емся самі вызвалення
Сваёй уласнаю рукой.

Каб скінуць з плеч прыгнёт умела,
Нанесці свой смяротны ўдар, —
Жалеза ў кузні куйце смела,
Пакуль іскрыцца ў горне жар.

Закон — мана і здзек дзяржавы,
Падаткам жывяцца паны.
А наша моц і наша слава
Закуты ў ёрмы - кайданы.

Далоў атруту панскай ласкі,
Закон аб роўнасці — далоў!
«Няма правоў без абавязкаў
І абавязкаў без правоў!»

З нарабаваным час растацца.
Заводаў, шахт гаспадары.
Даволі весці гандаль працай,
Крывёй народнай, гандляры

У вашых банках захаваны
Здабыткі працы векавой.
Паўстань супроць магната • пана
Агнём бяры здабытак свой.

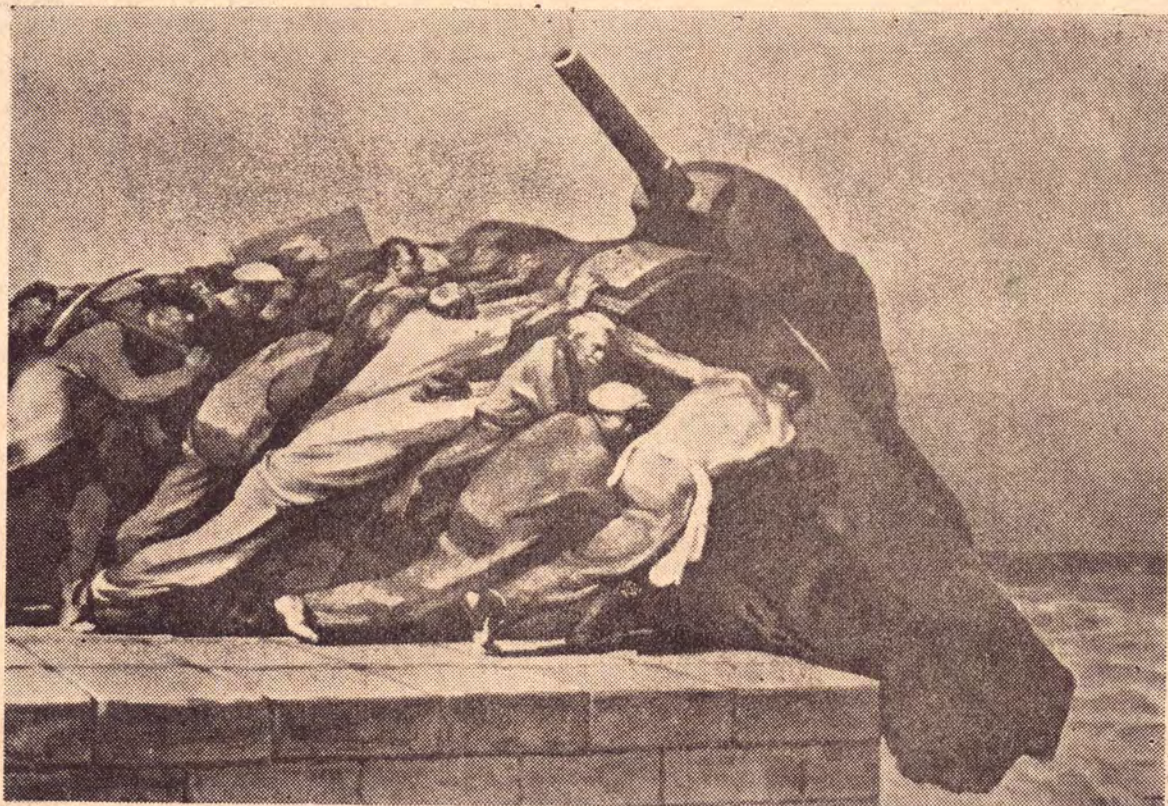
Каб нас няволіць, нам вяроўкі
Плятуць цары і каралі.
Салдаты справяць забастоўкі
Штыкі павернуць да зямлі.

Мы з рук не выпусцім аружжа,
Як кінуць нас за панства ў бой.
Вайна вайне! Мы выйдзем дружна
На зброд драпежніцкі вайной.

Мы ўсе, гартаваныя працай
Сусветнай арміі сыны,
Зямлёю будзем карыстацца —
Правы — у нас, далоў — паны!

Калі-ж расплатай загрукоча
Над прыгнятальнікамі гром, —
Нам будзе сонца жыватворча
Сваім праменным зззяць агнём.

Гэта бой наш апошні,
Наш рашучы паход,
Інтэрнацыяналам
З'еднаем людскі род.

Б. І. Прапо..й Французскія дакеры.

Візіт дружбы

17 красавіка г. г. па запрашэнню Дзяржаўнай Рады ПНР прыбыла ў Варшаву партыйна-ўрадавая дэлегацыя СССР са старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР К. Я. Варашылавым на чале. У склад дэлегацыі ўваходзяць: сакратар і член Прэзідыума ЦК КПСС — Е. А. Фурцава, член Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР, кандыдат у члены прэзідыума ЦК КПСС і першы сакратар ЦК КП Беларусі К. Т. Мазураў, сакратар ЦК КП Украіны С. В. Чарваненка і іншыя.

Дэлегацыя наведала Катавіцы, мартыралагічны музей у горадзе Асвенцім. Пабывала таксама ў Кракаве, Новай Гуце, дзе пазнаёмілася з жыццём і працай металургаў і 21 красавіка прысутнічала ў Варшаве на ўрачыстай акадэміі прысвечанай 13 гадавіне падпісання Дагавору аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж ПНР і СССР.

20,5 тысяч рэпатрыянтаў вярнулася ў Польшчу ў гэтым годзе

У першай чвэрці гэтага года вярнулася ў Польшчу 20.504 рэпатрыянтаў.

З таго 20.319 асоб з СССР, большасць — 10.852 асобы з Беларускай ССР, 4.564 асобы з Украінскай ССР і 3.697 асоб з Літоўскай ССР. З Англіі вярнулася ў краіну 48 палякаў, з ГФР—33, Францыі—24 і з ЗША — 11 асоб.

У 13 гадавіну гістарычнага Дагавору

Урачыстая акадэмія ў Беластоку

21 красавіка г. г. у 13 гадавіну падпісання ў Маскве Дагавору аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемадапамозе паміж Польшчай і СССР, у Беластоцкім тэатры ім. Аляксандра Вянгеркі адбыўся ўрачысты вечар.

Тэатр да апошняга месца запоўніўся жыхарамі горада.

У прэзідыуме занялі месцы прадстаўнікі ваяводскіх і гарадскіх улад, партыі, грамадскіх і маладзёжных арганізацыяў.

Бурнымі апладысментамі прысутныя прывіталі гасцей з Гродна з БССР у асобах: Яфіма Арэхава — намесніка старшыні Гродзенскага абвыканкома, Паўла Папова — першага сакратара Гродзенскага гаркома КПБ і Уладзіміра Канаплёва — кіраўніка аддзела культуры ў Гродзенскай вобласці.

З дакладам на тэму гістарычнага значэння Дагавору выступіў старшыня Прэзідыума ВРН — Ежы Папко.

Вельмі цёпла ўспрынялі прысутныя выступленне Яфіма Арэхава, які ад імя насельніцтва Гродзеншчыны пажадаў жыхарам Беласточчыны далейшых поспехаў у мірнай працы і пабудове соцыялізма.

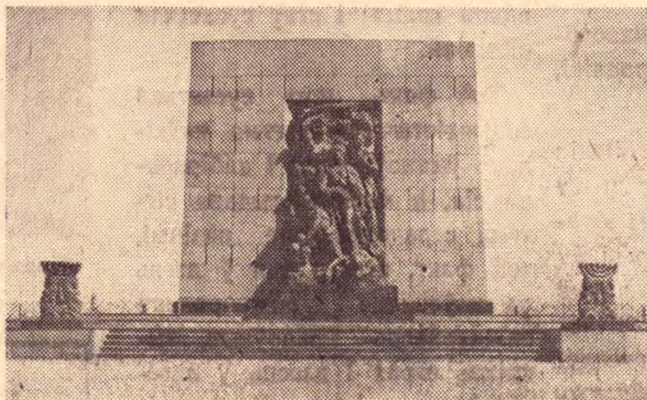
У мастацкай частцы акадэміі выступілі: Беластоцкі сімфанічны аркестр, беларускі самадзейны калектыў Галоўнага Праўлення БГ-КТ, дзявочы хор Педагагічнага ліцэя ў Беластоку і балетная група харэографічнага асяродка ў Беластоку.

Прысутныя вельмі цёпла ўспрынялі выступленні беларускага хору, які выканаў некалькі беларускіх і польскіх народных песень. (вб)

Прэзідыум акадэміі ў Беластоку.

Пятнаццатая гадавіна

Помнік загінуўшым героям гета ў Варшаве.

Мінула 15 год ад таго часу, калі яўрэі ў варшаўскім геце паднялі геройскую барацьбу з фашызмам. Гэтая барацьба аддаленая ў тысячы кілометрах ад усіх франтоў, барацьба не аб жыццё, але аб чалавечую годнасць, аб годную смерць са зброяй у руках — гэта, несумленна, адно з найбольш геройскіх і трагічных змаганняў з фашызмам, гэта адзін з найбольш драматычных эпізодаў II сусветнай вайны. А. А.

Міжнародны агляд

Чарговы урадавы крызіс у Францыі

У Францыі выбухнуў чарговы ўрадавы крызіс, у выніку якога быў звергнуты ўрад Гаяра.

17 красавіка Палітбюро ЦК французскай Камуністычнай партыі апублікавала з гэтай прычыны заяву, у якой гаворыцца, што ўрад Гаяра быў звергнуты ў выніку дэбатаў у французскім парламенце з прычыны сур'ёзнага канфлікту, які на працягу двух месяцаў з часу варварскай і правакацыйнай бамбардзіроўкі туніскай вёскі С кіэт - Сіді - Юсэф, раздзяляе Туніс і Францыю. У заяве гаворыцца далей, што ўрадавы крызіс у Францыі з'яўляецца прамым следствам вайны ў Алжыры, якая вызначае ўсе палітычныя абставіны ў краіне.

У сувязі з урадавым крызісам прэзідэнт Французскай рэспублікі Кацi, вядзе перагаворы з прадстаўнікамі партыйных груп Нацыянальнага сходу і Совета рэспублікі з мэтай стварэння новага ўрада.

Заява А. А. Грамыкі

18 красавіка міністр замежных спраў СССР А. А. Грамыка выступіў з заявай на прэс-канферэнцыі совецкіх і замежных журналістаў, якая адбылася ў МЗД СССР. Заява датычылася неаднойчы зробленых у апошні час самалётамі ваенна - паветраных сіл ЗША з грузам атамных і вадародных бомб, вылетаў у кірунку да граніц СССР.

Гэтыя вылеты з'яўляюцца правакацыяй, якая можа скончыцца пагібеллю мільёнаў людзей. Калі такія мерапрыемствы ЗША, — гаварыў далей Грамыка, — разлічаны на тое, каб застрашыць СССР, то гэта напрасная праца. Узброеныя сілы СССР маюць у сваім распараджэнні ўсе неабходныя сродкі для таго, каб надзейна абараніць мірнае жыццё совецкага народа і, у выпадку неабходнасці, нанесці знішчальны ўдар па любому агрэсару.

Беручы пад увагу сур'ёзную пагрозу для міру ва ўсім свеце, якую ствараюць гэтыя палёты, совецкі ўрад унёс пытанне аб неабходнасці іх спынення на разгледжанне Совета Бяспекі ААН.

Урад ФРГ адхіляе правядзенне ўсенароднага апросу

Як паведаміў на прэс-канферэнцыі, якая адбылася 15 красавіка, кіраўнік федэральнага ведамства друку і інфармацыі фон Экардт, урад ФРГ зрабіў афіцыяльную заяву аб тым, што ён адхіляе прапанову фракцыі соцыял - дэмакратычнай партыі Германіі аб правядзенні ў ФРГ усенароднага апросу адносна атамнага ўзбраення заходнегерманскай арміі. Гэту адмову урад ФРГ матывуе тым, што правядзенне такога апросу як быццам-бы супярэчыць канстытуцыі.

Такім чынам, заходнегерманская армія насуперак патрабаванням народа будзе ўзброена атамнай зброяй.

Зварот Англійскага Камітэта абароны міру

Англійскі Камітэт абароны міру пачаў кампанію па збору подпісаў пад зваротам да кіраўнікоў дзяржаў Англіі, ЗША і СССР, які заклікае неадкладна прыняць меры з мэтай палажыць канец ядзернай небяспецы, якая пагражае міру.

«Мы просім вас, — гаворыцца ў звароце, — выкарыстаць ваш асабісты аўтарытэт з мэтай арганізаваць у бліжэйшы час нараду. Мы просім вас дамовіцца на гэтай нарадзе аб наступным: спыніць усе выпрабаванні ядзернай зброі, адмовіцца ад вытворчасці і выкарыстання ядзернай зброі, спыніць гонку ўзбраенняў і ажыццявіць усеагульнае скарачэнне ўзбраенняў усіх відаў; стварыць у Еўропе зону, вольную ад ядзернай зброі, што магло-б прывесці да стварэння агульнаеўрапейскай сістэмы бяспекі».

Камітэт паведаміў, што пасля заканчэння кампаніі збору подпісаў бланкі з подпісамі будуць уручаны прэм'ер - міністру Макмілану, а выніку кампаніі — паведамлены прэзідэнту ЗША Эйзенхауэру і старшыні Совета Міністраў СССР Хрушчову.

Адкрыццё сусветнай выстаўкі ў Брусэлі

17 красавіка адкрыта Сусветная выстаўка ў Брусэлі. Удзельнічаюць у ёй многія краіны свету, у тым ліку СССР, ЗША, Англія, Францыя і інш. Асаблівае зацікаўленне выклікае совецкі павільён, які адлюстроўвае ўсе бакі жыцця Совецкага Саюза.

Многія наведвальнікі совецкага павільёна пакідаюць свае ўражанні на старонках кнігі запісаў. «Ваш павільён, — піша, напрыклад, адзін з жыхароў Брусэля, — гэта ні з чым непараўнанае збудаванне. Ён самы грандыёзны і самы прыгожы з усіх павільёнаў, якія я агледзеў».

Брусэльская выстаўка, несумненна, паслужыць збліжэнню народаў. УЛ. Л.

Правакацыйныя дзеянні ваенна-паветраных сіл ЗША

Народы свету абураны в默сткай аб тым, што ваенна - паветраныя сілы ЗША неаднаразова накіроўваюць свае самалёты з грузам атамных і вадародных бомб да граніц Совецкага Саюза.

Агульнавядома, што ў сучасны момант можна зарэгістраваць пры дапамозе радаравых установак усякія палёты самалётаў ці ракет, калі яны знаходзяцца нават на вялікіх адлегласцях ад граніц якой - небудзь дзяржавы. Нечаканы напад варожых самалётаў практычна немагчымы, бо пры дапамозе сістэмы ранняга папярэджання яны будуць выяўлены, і хопіць яшчэ часу да прыняцця адпаведных мер для іх знішчэння, ці пашкоджання.

Аднак гэта сістэма ранняга папярэджання, г. зн. радаравыя ўстаноўкі, можа быць прычынай розных памылак, якія могуць каштаваць жыцця мільёнаў людзей. Такія памылкі (калі гэта толькі памылкі?) часта сустракаюцца сярод камандавання ваенна - паветраных сіл ЗША. З паведамленняў амерыканскага агенцтва Юнайтэд прэс, пацверджаных прадстаўнікамі ваенна - паветраных сіл ЗША, выяўляецца, што палёты амерыканскіх самалётаў з грузам атамных і вадародных бомб да граніц СССР праз арктычныя раёны адбываюцца ўсякі раз, калі на экранах амерыканскіх радараў так званай сеткі ранняга папярэджання ўзнікаюць няясныя вобразы нейкіх прадметаў, якія прымаюцца амерыканскімі назіральнікамі за кіруемыя снарады ці балістычныя ракеты. Аднак заўсёды аказвалася, што прычынай для гэтых нечуваных у абставінах мірнага часу дзеянняў амерыканскіх бамбардзіроўшчыкаў служылі то электронныя перашкоды на экране радара, то дождж метэарытаў, г. зн. прычынай зайчаснай трывогі былі сталыя памылкі.

Амерыканскія генералы спасылаюцца на тое, што да гэтага часу самалёты ЗША варочаліся на свае базы з паловы дарогі, як толькі высвятлялася, што трывога з'яўляецца ілжывай. Такое нервовае расстройства амерыканскіх генералаў мае вялікую небяспеку. Такія-ж памылкі, як на амерыканскіх радарах, здараюцца і на совецкіх. Што было-б, каб совецкае камандаванне пачало пасылаць свае самалёты да граніц ЗША толькі па прычыне памылковых паказанняў радараў? І калі-б у такіх выпадках совецкія сама ёты з грузам атамных і вадародных бомб пасылаліся ў кірунку ЗША і іх баз у іншых дзяржавах, то паветраныя флатыліі абодвух бакоў, заўважыўшы адзін другога ў якім-небудзь раёне свету, зрабілі-б пры такіх абставінах вывад, што мае месца сапраўдны напад праціўніка, і чалавецтва аказалася-б уцягнутым у вадаварот атамнай вайны. Таму міністр замежных спраў Саюза ССР А. А. Грамыка меў падставы, калі заявіў на прэс-канферэнцыі, што «гэтыя палёты амерыканскіх бамбардзіроўшчыкаў прадстаўляюць сабою вельмі небяспечную гульню з агнём, габ можна было мірыцца з яе працягваннем. Небяспека становішча паглыбляецца яшчэ і тым, што, як вядома, самалёты ЗША з тым-жа смертаносным грузам робяць кругласутачныя палёты над тэрыторыяй многіх дзяржаў Заходняй Еўропы».

Такім чынам, відаць, што ў той час, калі народы свету займаюцца сваёй штодзённай працай, ці адпачываюць, не думаючы аб небяспецы, яны могуць быць нечакана падвергнуты страшэнным бедствам. Адна адзіная памылка якога-небудзь генерала амерыканскіх ваенна - паветраных сіл, узнікшая ў сувязі з памылковымі паказаннямі на экране радаравых установак, можа быць прычынай маланкавай вайны, бо краіна, да граніц якой будуць наближацца непрыяцельскія самалёты, адразу адкажа контрударам. А тады ўжо позна будзе высвятляць, што гэта была памылка, тады немагчыма будзе спыніць кровапраліцце. Каб яго не было, неабходна ў сучасны момант не толькі асудзіць, але і катэгарычна патрабаваць ад ваенных і палітычных дзеячоў ЗША, каб спынілі гульню з агнём, бо занадта яна небяспечная.

УЛАДЗІМІР ЛЕБЯДЗІНСКІ

Слаўны юбілей
Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі

1 студзеня 1959 года беларускі народ будзе адзначаць сваё вялікае нацыянальнае свята — саракагоддзе ўтварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

На старонках беларускага савецкага друку 8 красавіка г. г. быў апублікаваны важны гістарычны дакумент — пастанова Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі «Аб 40-годдзі Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі», у якім асвятляецца слаўны шлях барацьбы і перамог народа за гады савецкай улады. У гэтым дакуменце адзначаюцца небывалыя дасягненні краіны, якія выявіліся ў паспяховым ажыццяўленні сацыялістычнай індустрыялізацыі, калектывізацыі сельскай гаспадаркі і небывалым росквіце навукі і культуры беларускага народа. Лічбы і факты, прыведзеныя ў пастанове, гавораць аб няўхільным развіцці Беларусі пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, аб перавазе сацыялістычнай сістэмы гаспадаркі перад сістэмай капіталістычнай.

Вось некаторыя даныя, адлюстроўваючыя росквіт Беларускай дзяржавы. У 1957 годзе аб'ём прамысловай вытворчасці павялічыўся ў 25 разоў у параўнанні з 1913 годам. У краіне выпрацоўваецца электраэнергіі ў 800 разоў больш, чым у 1913 годзе. Узніклі зусім новыя галіны прамысловасці — станкабудаўнічая, трактарная, аўтамабільная, цукровая, тэкстыльная, шарсцяная і іншыя. Па вытворчасці некаторых відаў прамысловай прадукцыі Беларусь абагнала многія капіталістычныя краіны. Па выпуску, напрыклад, грузавых аўтамашын Беларусь абагнала Аўстрыю, Швецыю, Данію, а трактараў — Італію і Аўстрыю. На душу насельніцтва выпускаецца прыкладна столькі-ж металарэжучых станкоў, колькі ў ЗША і Англіі, і значна больш, чым у Францыі і Японіі.

У галіне сельскай гаспадаркі таксама адбыліся карэнныя змены. Яна ператварылася ў буйную механізаваную вытворчасць. На калгасных палях працуе каля 32 тысяч трактараў, 7,5 тысячы збожжавых камбайнаў і тысячы іншых першакласных машын. Няўхільна ўзнімаецца ўраджайнасць збожжавых культур, павялічваецца прадукцыйнасць жывёлагадоўлі. 4.023 калгасаў і 165 соўгасаў аснашчаны перадавой айчыннай тэхнікай.

Вялікія дасягненні беларускага народа і ў галіне культуры і навукі. Сацыялістычны лад адкрыў неабмежаваную прастору для росквіту творчых здольнасцей і талентаў народа. У краіне выхоўваецца свая нацыянальная, сапраўды народная інтэлігенцыя. У сучасны момант у народнай гаспадарцы працуе звыш 200 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй. Да рэвалюцыі ў Беларусі не было ніводнай вышэйшай навучальнай установы, а цяпер у 24 Вышэйшых навучальных установах навучаецца звыш 54 тысяч студэнтаў. У Беларусі выраслі выдатныя вучоныя, пісьменнікі, артысты, кампазітары. Імёны некаторых з іх вядомы далёка за межамі рэспублікі.

Усе гістарычныя поспехі, дасягнутыя працоўнымі масамі, вывелі Беларусь на шырокую дарогу гістарычнага развіцця. Толькі дзякуючы Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, краіна змагла атрымаць сваю дзяржаўнасць і выйсці на светлы шлях эканамічнага і культурнага развіцця.

У сувязі з 40-годдзем БССР Цэнтральны Камітэт КП Беларусі ў сваёй пастанове прапануе правесці рад важных мерапрыемстваў, якія-б адзначылі гэты слаўны юбілей. Прапануецца сустрэць нацыянальнае свята беларускага народа новымі вытворчымі дасягненнямі, разгарнуць растлумачальную працу пры дапамозе радыё, друку і лектараў. У адзначэнні 40-годдзя прымуць, у прыватнасці, удзел Таварыства па пашырэнню палітычных і навуковых ведаў, Праўленне Саюза пісьменнікаў, Саюз мастакоў і Саюз кампазітараў БССР. У лістападзе — снежні 1958 года пастанова прапануе Акадэміі навук, Акадэміі сельскагаспадарчых навук, Інстытуту гісторыі ЦК КПБ, усім вышэйшым навучальным установам і інш. правесці спецыяльныя навуковыя сесіі. Прапануецца таксама адпаведным установам устанавіць гістарычныя месцы і ўвекавечыць памяць змагароў за Савецкую Беларусь.

Цікава і разнастайна будзе выглядаць наглядная прапаганда дасягненняў краіны ў выглядзе пано, стэндаў, вітрын, лозунгаў і г. д. У красавіку - верасні 1958 года прапануецца правесці ў Мінску дэкаду самадзейнага мастацтва БССР, а ў перыяд падрыхтоўкі і правядзення 40-годдзя прапануецца правесці выступленні музычных, харавых і тэатральных калектываў. У лістападзе — снежні 1958 года правесці дэкаду мастацкіх фільмаў, прысвечаных Вялікаму Кастрычніку, жыццю і дзейнасці У. І. Леніна. Рад іншых мерапрыемстваў выдатна ўзбагаціць праграму беларускага нацыянальнага свята.

У пастанове Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі выказваецца ўпэўненасць, што працоўныя масы рэспублікі дастойна сустрэнуць слаўнае саракагоддзе БССР новымі дасягненнямі ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве і ўнясуць свой уклад у вялікую справу будаўніцтва комунізма.

М-Ка

г. МІНСК. Парк «30-годдзя БССР».

X пленум ЦК КП Беларусі

10—11 красавіка г. г. адбыўся X пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі.

Пленум разглядзеў наступныя пытанні:

1 Аб мерах па выкананню рашэння лютоўскага Пленума ЦК КПСС «Аб далейшым развіцці калгаснага ладу і рэарганізацыі машынна - трактарных станцый».

2. Аб ходзе выканання калгасамі і соўгасамі абавязацельстваў па вытворчасці і нарыхтоўках прадуктаў жывёлагадоўлі.

З дакладам па першаму пытанню парадку дня выступіў кандыдат у члены Прэзідыума ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі тав. К. Т. Мазураў.

З паведамленнямі па другому пункту парадку дня выступілі сакратар Гродзенскага абкома КП Беларусі тав. Панамароў, старшыня выканкома Магілёўскага абласнога Совета дэпутатаў працоўных тав. Жылянін, сакратар Віцебскага абкома КП Беларусі тав. Лабанок, старшыня выканкома Мінскага абласнога Совета дэпутатаў працоўных тав. Міцкевіч, сакратар Гомельскага абкома КП Беларусі тав. Смірноў, сакратар Брэсцкага абкома КП Беларусі тав. Луцкін, сакратар Маладзечанскага абкома КП Беларусі тав. Кавалёў.

Па абмеркаваных пытаннях пленум ЦК КП Беларусі прыняў адпаведныя пастановы.

М. ГАЙДУК

Еўфімі Хвёдаравіч КАРСКІ
(1.I.1861—29.IV.1931)

29 красавіка 1958 года міне 27 гадавіна са дня смерці вялікага вучонага Еўфімія Хвёдаравіча Карскага, які амаль усё сваё творчае жыццё прысвяціў вывучэнню нашай беларускай мовы, літаратуры і народнай творчасці.

Выйшаў Еўфімі Хвёдаравіч з гушчы беларускага народа. Нарадзіўся 1 студзеня 1861 года ў вёсцы Лаша на Гродзеншчыне ў сям'і сялянскага настаўніка, але дзіцячыя гады правёў у вёсцы Ятры на Навагрудчыне, куды неўзабаве пераехалі бацькі. Потым пераехаў у вёску Бярозавец.

Дзеці такой інтэлігенцыі таго часу, як вясковы настаўнік пачатковай школы, не жылі ў выгодзе. Тым больш, што сям'я Карскага была вялікая — васьмёра дзяцей, а заработкі настаўніка вельмі ніклыя. Малы Еўфімка нічым не адрозніваўся ад сялянскіх дзяцей. З імі пасвіў быдла, бегаў раніцай за грыбамі, мёрз у асеннюю і зімовую сцюжу ў ліхенькай саматканай світцы і лыковых лапцях. І ўсюды бачыў ён аднастайны малюнак — беспрасветнае гора беларускага мужыка — хлебароба і побач пышныя палацы польскіх і рускіх памешчыкаў.

Жыццё забітага і цёмнага беларускага селяніна не бачыла ніводнага яснага праменчыка радасці і таму ён складаў свае казкі такімі прыгожымі, бо ўкладаў у іх сваю вялікую вечную надзею на лепшую будучыню; таму ў сваіх песнях і гульнях падчас сумных і жасных, падчас вясёлых, жыццерадасных выказваў свае думкі. Гэтыя цудоўныя песні і казкі, сакавітая народная гаворка, густа перасыпаная прыказкамі і прымаўкамі глыбока запала ў думку Еўфімкі. Разам з прыгожасцю роднай прыроды і хараством душы беларуса - селяніна ўракла яго, зачаравала. Горача палюбіў ён сваю родную мову, свае песні і казкі. Маламу хлапчуку ўсё здавалася цікавым і загадкавым.

З беларускім асяроддзем ён амаль ніколі не расставаўся. Пачатковую школу ён закончыў у Ятрах. Бацькам нехапала на адукацыю дзяцей у гімназіі і Еўфімка паступіў у духоўнае вучылішча ў Мінску. Гэта была агульна вядомая «бурса», дзе хоць і кармілі пратухлымі казённымі харчамі, але секлі розгамі штодня за кожную дробязь. Еўфімка ходзіць у «бурсу» у парваных чаравіках, латанай вопратцы, але вучыцца без заганы, кожны год пераходзіць у наступныя класы першым вучнем — выдатнікам.

Рана скончыліся ў Еўфімкі бестурботныя гады дзяцінства і юнацтва — іх у яго амаль не было. У часе навукі ў Мінску ён зарабляе заняткамі з дзяцьмі багатых мінскіх мяшчан, якія слаба вучыліся, а зароблены такім чынам грошы пасылае бацькам, каб купілі каня — аб якім марыла ўся сям'я на працягу гадоў.

З «бурсы» Еўфімі Хвёдаравіч паступае ў 1881 годзе ў Нежынскі гістарычна - філалагічны Інстытут. Ва ўспамінах сваіх сяброў студэнтаў яго постаць захавалася як самага працавітага і стараннага студэнта. Ён уставаў у пяць гадзін раніцы, калі ўсе студэнты спалі і займаўся; пасля лекцый, яго заўсёды бачылі схіленага над кнігай.

Мо' старраннасць і працавітасць беларускага селяніна выявілася ў ім? А можа родная мова, якую ніхто не хацеў прызнаваць сярод улад, заклікала яго да такой працы? А праца пачала даваць першыя вынікі. Ужо на другі год сваёй вучобы Еўфімі Хвёдаравіч надрукаваў навуковы артыкул, а цераз 2 гады, у 1885 годзе выйшла з друку яго першая навуковая праца, прысвечаная беларускай песні, гэта «Беларускія песні сяла Бярозаўца, Навагрудскага ўезда Гродзенскай губерні». Колькі шчырай радасці прынясла яна маладому вучонаму! 59 песень, якія ён сам запісаў на сваёй радзіме ад непісьменнай сялянскай жанчыны, былі надрукаваны і атрымалі дадатнія водгукі сярод вучоных.

Мары дзяцінства і юнацтва здзейсніліся. З гэтага часу малады беларускі вучоны ўсё сваё жыццё прысвячае вывучэнню беларускай мовы, літаратуры, народнай творчасці і жыцця самых беларусаў — стваральнікаў беларускай культуры. Карскі становіцца палымяным прапагандыстам роднага слова і нястомным збіральнікам беларускай песні. У 1886 годзе ён друкуе наступную навуковую працу аб беларускай мове: «Агляд гукаў і форм беларускае мовы». Гэта вынік яшчэ школьнага замеру — апісаць гаворку сяла, дзе ён правёў свае дзіцячыя гады.

Пасля паспяховага заканчэння Нежынскага Інстытута Карскі накіроўваецца працаваць у родны край, — несці асвету беларускай моладзі. У 1885 годзе ён пачынае працаваць настаўнікам у Віленскай гімназіі. Старанна рыхтуе лекцыі і праводзіць заняткі з моладдзю. У той-жа час няспынна працуе над вывучэннем беларускай мовы. Ён пільна сочыць за ўсім тым, што друкуецца ў рускім і замежным друку аб беларусах. Аднак друкавалася вельмі мала, а калі што і з'явілася — было накіравана супроць беларускай мовы, яе праву на самастойнасць і вывучэнне. Царскі ўрад не толькі не дапускаў назвы: «беларуская мова», нават слова «Беларусь» цар Мікалай І загадаў выкрэсліць і ніколі не ўжываць. Таму, калі выйшлі ў свет першыя

(Працяг на стар. 4)

Багацце Беласточчыны

Калі чалавек стаў апранацца — не вядома. Старыя, прымітыўныя малюнкі першабытных людзей, якія дзе-ні-дзе знаходзяцца ў пячорах, паказваюць чалавека ў звярыных скурах. Але ўжо некалькі тысяч год таму назад у старажытным Кітаі, Егіпце і іншых дзяржавах быў вядомы выраб тканін. Адны выраблялі іх з валокнаў іншых тканін, бавоўны, іншыя з ільну.

Звалы ільнянага валакна з Бельскага ільнозавода адвозіцца на станцыю, а адтуль у фабрыкі ўсёй краіны.

Лён даўным - даўно лічыўся вельмі карыснай раслінай. З насення людзі рабілі алей, з валакна бялізну, пасцель, вопратку. Спосаб вырабу валакна ў асноўным не змяніўся. Калісьці, таксама, людзі лён мачылі, сушылі, церлі, потым часалі, а працы пры гэтым было вельмі многа. Дзяржавы больш заавансаваныя ў тэхніцы ўжо даўно перайшлі з хатняй перапрацоўкі ільну на механічную. І такія дзяржавы як: Бельгія, Галандыя, Францыя, СССР — дасягнулі выдатных вынікаў. У Польшчы яшчэ нават у першыя гады пасля вайны панавала ў гэтай галіне тэхніка сярэдневяковая, ільнозаводы (рашарні) былі тут зусім невядомымі. І толькі ў 1948 г. у Польшчы сталі будавацца ільнозаводы, была разгорнута масавая прапаганда аб кантрактацыі ільну, якая спаткалася з адабрэннем з боку сялян.

Адным з першых пабудаваных на Беласточчыне ільнозаводаў быў ільнозавод навейшага тыпу ў Бельску - Падляскім. Людзі, якія прадаюць кантрактаваны лён, або глядзяць на вялізныя стагі ля Бельска, бадай і не ведаюць, што з гэтым ільном робіцца ў рашарні.

Лён куплены ад селяніна, перш за ўсё, выбіваецца з насення. Насенне ідзе ў фабрыкі, дзе выпрабляецца з яго пажыўнае і прамысловае масла, лакеры, ужываецца да вырабу лякарстваў і іншых вытвораў.

Наступным, вельмі важным працэсам з'яўляецца рашэнне ільну.

Ганна Філіпюк ля клочачасальнага станка.

Кожная рашарня мае некалькі дзесяткаў вялікіх басейнаў — катлаванаў, у якія змяшчаецца па некалькі тон ільну за адзін раз. Басейны гэтыя зачыняюцца спосабам герметычным. У зачыненыя басейны заліваецца гарачую ваду. Лён павінен ляжаць 100 гадзін. Праз гэты час у басейне павінна быць пара адпаведная для ўтрымання належнай тэмпературы.

Што-ж робіцца з ільном у гэтым басейне? Бактэрыі, якія там утвараюцца, знішчаюць ліпкае рэчыва, якое суцэльвае ткані і салома робіцца ломкай.

З басейнаў лён ідзе на выціскальныя машыны— адціскаецца ваду, а потым паласамі праходзіць праз сушылкі, з якіх зыходзіць ужо зусім сухі. Пасля таго ізноў ідзе ў магазін і там ляжыць праз даўжэйшы час. Нарэшце апошняя работа — гэта ачысціць лён з кастрыцы.

Калі лён доўгі, добрай якасці, тады папускаецца яго ў турбіны і там ачышчаецца механічна. З другога боку машыны выходзіць чыстае валакно. Лён горшай якасці і ўсялякія рэшткі, пускаецца на клочачасальныя станкі і перарабляецца на клочча. Чыстае валакно рабочыя ільнозавода складаюць ў валы і адтуль адвозіцца іх у фабрыкі. У фабрыках з ільну выпрабляюцца абрусы, ручнікі, бялізна, дрыліхі, бінты, шпітальныя перавязкі, тэхнічныя тканіны як: брызенты, шатры і г. д. Такі-ж працэс праходзяць каноплі, з якіх прамысловасць выпрабляе ліны, ніткі, аснову на пакрышкі, сеткі і шмат іншых рэчаў.

З адной тоны саломы ільну атрымоўваецца 100 кг чыстага валакна, а рэшта — гэта клочча, кастрыца, якімі ў Бельскім ільнозаводзе, як зрэшты і ў іншых, паліцца ў катлах (замест вугалем). Вучоныя ад даўжэйшага часу працавалі над выкарыстаннем кастрыцы на патрэбы чалавека і сёння з кастрыцы прамысловасць выпрабляе спецыяльныя плыты да вырабу мэблі.

У выніку доўгіх дакладных даследванняў вучоных, з кастрыцы ільну атрымаўся прадукт званы фурфуролам — вельмі важная сыравіна да вырабу штучнага валакна. Вучоныя гавораць, што ў недалёкай будучыні лён будзе патрэбны не для валакна, а для кастрыцы. Валакно будзе толькі прадуктам пабочным. Самым цэнным матэрыялам, які атрымоўваецца з ільну, з'яўляюцца плыты і фурфурол.

Лён — гэта карысная расліна, ён дае карысць і гаспадару і дзяржаве. Чым больш ільну будуць сеяць гаспадары, тым больш тавараў будзе ў продажы.

Тэкст і фота А. Амільяновіч

Марыя Парфенюк і Галіна Сямешка закладаюць лён у турбіну, дзе ён ачышчаецца з кастрыцы.

Дапамога гаспадарам

Рад малачарняў у бягучым годзе арганізуе фонды ўзаемнай дапамогі на выпадак, калі члену малочнай кааперацыі здохне або загіне карова. У такім выпадку член - гаспадар атрымлівае грашовы крэдыт на закупку каровы. Калі хто знаходзіцца ў цяжкіх матэрыяльных умовах, дык можа атрымаць беспрацэнтавы крэдыт.

Такія фонды ўтвараюцца з даходаў малачарні.

Для інфармацыі падаем размеры фондаў узаемнай дапамогі пры павятовых малачарнях: — Бельск — 20.000 зл.; Беласток — 25.000 зл. і Саколка — 15.000 зл.

Як паведамляе Акруговае Аб'еднанне малочнай кааперацыі ў Беластоку, у сучасны момант павятовыя малачарні Беласточчыны атрымалі 2.500 тон кармавых паш, як — вотруб'е, макуха і г. д. Дастаўшчыкі малака могуць іх атрымаць на задатак з тым, што пры выплатах за малако будзе адлічвацца патрэбная сума грошай. (ся)

Не будзе прымусовай выкупкі худога малака

Шмат было непаразуменняў і невялічкіх сварак з той прычыны, што гаспадары прадаючы малачарням малако былі абавязаны выкупляць, так званае, худое малако ў цане па 40 гр. за літр У гэтай справе наша рэдакцыя атрымлівае многа пісем ад вясковых чытачоў. Наконт прымусовай выкупкі гаспадарамі худога малака мы пісалі ў 14 нумары «Нівы» ад 6.IV. г. г. — на прыкладзе малачарні ў Міхалове, Беластоцкі павет.

Цяпер можам паведаміць усіх зацікаўленых, што пачынаючы ад 1.V. г. г. ужо не будзе прымусовай выкупкі худога малака ад малачарняў. У аплату за малако зноў будзе ўведзена сістэма, так званых, пералічваных літраў. Гэтая сістэма аплаты ўжывалася раней.

(ся)

Пад апекай аграномаў

У гэтым годзе, у Беластоцкім павеце выдзелена 30 гаспадарак, якімі пастаянна будуць апекавацца аграномы, зоатэхнікі і агароднікі, якія зробяць шмат доследаў у галіне навейшай апрацоўкі глебы, жывёлагадоўлі, агародніцтва і інш. Гаспадаркі гэтыя будуць прыкладам для іншых, каб паказаць, як павышаць сельскагаспадарчую культуру. (аа)

Можна пазычыць цэнтрыфугу

У сучасны момант сетка зліўных пунктаў малака на Беласточчыне ўсё яшчэ вельмі рэдкая. Некаторыя зліўныя пункты з прычыны нездавальняючага транспарту зусім «закрылі сваю лавачку». Напрыклад, у поўднёва - усходняй Сакольшчыне 15 вясковых зліўных пунктаў амаль перасталі збіраць малако.

У бягучым годзе Акруговае Аб'еднанне малочнай кааперацыі ў Беластоку, атрымала 80 электрычных і 20 ручных цэнтрыфуг. Зліўныя пункты, якія збіраюць у дзень каля 500 літраў малака, на запатрабаванне мясцовых гаспадароў могуць атрымаць электрычную або ручную цэнтрыфугу.

(ся)

Еўфімі Хвёдаравіч КАРСКІ

(Працяг са стар. 3)

выдатныя зборнікі беларускіх песень, казак, прымавак і прыказак П. В. Шэйна і Е. Раманава, Е. Хв. Карскі са шчырай радасцю адклікаецца на іх цёплымі, поўнымі найлепшых пажаданняў рэцэнзіямі. І ў далейшым ён ніколі не абміне ніводнага артыкула, зборніка, працы аб беларусах, каб не адгукнуцца, даць маральную і практычную падтрымку яе аўтарам. Ды і сам ён не цураецца цяжкай працы збіральніка народных песень. У 1889 годзе Карскі друкуе сабраныя ім «Беларускія песні вёскі Навасёлак — Затроксках...» У гэтым часе рыхтуе магістэрскую дысертацыю «Да гісторыі гукаў і форм беларускай мовы», якую з поспехам абараняе ў Кіеўскім універсітэце ў 1893 годзе. Такім чынам «Агляд гукаў і форм беларускай мовы» і «Да гісторыі гукаў і форм беларускай мовы» з'явіліся першымі працамі навуковага падыходу да вывучэння беларускай мовы.

Беларуская мова знайшла свайго вучонага і адкрыўца.

Малады вучоны ўсё больш і больш захапляецца даследаваннем роднай мовы, яе гісторыі. І ў 1896 годзе, 9 лістапада ў Маскоўскім універсітэце ён абараняе новую дысертацыю на тэму: «Заходнерускія псалтыры ў XV—XVII стагоддзях», у выніку чаго яму прысуджана навуковае званне доктара філалагічных навук.

Жыццё і навуковая праца нашага выдатнага вучонага звязана з Варшавай. Тут 17 верасня 1891 г. у Варшаўскім універсітэце паспяхова вытрымаў ён магістэрскі экзамен, а ад 1 лютага 1893 года пачаў працаваць лектарам рускай мовы. Ужо ў першай лекцыі Е. Хв. Карскі звяртаў увагу студэнтаў - беларусаў, якія прысутнічалі на яго лекцыі, на гісторыю іх роднай мовы.

Адна за другой выходзяць з-пад пяра Е. Хв. Карскага працы па гісторыі беларускай мовы. Побач з педагагічнай дзейнасцю ён усё больш і больш прысвячае ўвагі збіранню і выяўленню помнікаў старажытнай беларускай літаратуры, даследваннем жывой гаворкі. За навуковую дзейнасць яго некалькі разоў узнагароджваюць медалямі.

Летам 1896 года Е. Хв. Карскі прыехаў у вёску Жукі ў 7 вярстах на поўнач ад Саколкі, часткова таму, што ў Саколцы працаваў доктарам дваюрадны брат жонкі Е. Хв. Карскага, часткова дзеля вывучэння гаворкі беларускага насельніцтва. У выніку гэтай паездкі з'явіўся артыкул: «Некаторыя рэдкія асаблівасці беларускай гаворкі ў Сакольскім уездзе Гродзенскай губерні» (1896 г.). Акрамя гэтага, Е. Хв. Карскі бываў вельмі часта на Беласточчыне. Улетку 1899 года ізноў Е. Хв. Карскі на Беласточчыне. Ён пабываў у Заблудаве, Жэдні, Гарадку, знаёміцца з гаворкай насельніцтва і прыходзіць да вываду, што народная гаворка тут чыста беларуская. У 1901 годзе Е. Хв. Карскі ўсе летнія месяцы вывучае мову беларусаў Сакольскага і Аўгустоўскага паветаў, ходзіць ад вёскі да вёскі, гутарыць з сялянамі, запісвае свае назіранні, каб потым апісаць іх з руплівай дакладнасцю ў сваіх працах. Цераз 2 гады (1903) ён ізноў на Беласточчыне, на гэты раз ён аб'язджае граніцы беларускай мовы з польскаю, каб устанавіць заходнія межы беларускай мовы.

Навуковая слава Е. Хв. Карскага ўзрастае. Яго-ныя новыя працы з галіны беларускай мовы і педагагічная дзейнасць ставяць яго ў лік вялікіх вучоных таго часу. І ў 1905 годзе вучоны Совет Варшаўскага універсітэта выбірае яго на рэктара Універсітэта. Яшчэ з большай чуласцю і спагадлівасцю ён ставіцца да студэнтаў. Асаблівую ўвагу звяртае на студэнтаў - беларусаў, якія пры Універсітэце згуртаваліся ў беларускім зямляцтве. У Еўфімія Хвёдаравіча яны заўсёды карысталіся апекай і дапамогай.

З Варшаўскім універсітэтам у Е. Хв. Карскага звязана 23 гады жыцця і працы. 5 год ён быў рэктарам, потым зрокся гэтага становішча, бо пасада рэктара займала каштоўны час, які ён прысвяціў галоўнай мэце свайго жыцця — навуцы. У 1915 годзе, калі Варшаўскі універсітэт эвакуіраваўся ў Растоў - на Дану, Е. Хв. Карскі таксама выязджае туды і далей працягвае сваю працу выкладчыка і навуковага даследчыка нягледзячы на тое, што ўсе сабраныя ім матэрыялы і каштоўнейшая бібліятэка з рэдкімі кнігамі засталіся ў акупаванай немцамі Варшаве. У 1916 годзе за вялікі ўклад у навуку Е. Хв. Карскага выбіраюць правадзейным членам Акадэміі навук. З гэтага часу ён жыве ў Петраградзе (Ленінградзе). Тут ён працуе выкладчыкам Ленінградскага універсітэта, займае важ-

Дыскусія аб моладзі

Заўвагі да артыкула мгр Тарасевіча

Справы, закранутыя мгр Тарасевічам у артыкуле, змешчаным у 12 (108) нумары «Нівы», з'яўляюцца істотнымі ў змаганні за нацыянальную свядомасць беларусаў у Польшчы.

Калі ў міжваенны перыяд маладое беларускае пакаленне было адасобленае і вымушана ўтварыць сваё ўласнае замкнутае асяроддзе, настолькі цяпер можа мець шырокія кантакты з культурай усёй краіны. Пасля вайны на вёску масава ўвайшлі радыё, газеты, кнігі, фільмы. На вёску ўвайшлі і пранікаюць у насельніцтва новыя элементы культуры. З другога боку, пасля вайны праз увесь час прыкмячаецца пераход беларускага насельніцтва з вёскі ў горад, у вялікія гаспадарчыя і культурныя асяроддзі і наадварот — вяртанне з гэтых асяроддзяў на вёску. Гэтыя людзі прыносяць своеасаблівыя навыкі, прывычкі, патрэбы.

Мгр Тарасевіч у сваім артыкуле піша, што ўся прычына злога ляжыць у тым, што моладзь наша знаходзіцца пад уплывам заходняй культуры, адтуль і паддаецца пагарда да ўсяго, што беларускае.

Не думаю, каб ужо так дрэнна было. Не ўяўляю сабе, каб хто сур'ёзна сцвердзіў, што беларуская культура з'яўляецца вышэйшай, больш усебаковай ці глыбейшай, напрыклад, ад французскай культуры. Але любім то мы сваю культуру не ў залежнасці ад таго, якая яна вялікая, ці якое мае значэнне ў сучасным свеце. Несумненна, прыемна пачуць аб традыцыях нашага народа, аб поспехах беларускай мовы ў мінулым, аднак істота ўсяго ляжыць у чым іншым.

У якім асяроддзі мы-б не знаходзіліся, калі маем быць шчырымі ў адносінах да сябе, заўсёды пранікае нас нейкае асаблівае пачуццё, калі пачуем гук беларускай песні, роднай мовы; заўсёды асабліва прыемныя, чуллівыя, будуць успаміны з краіны дзіцячых гадоў, успаміны аб простых народных звычаях, абрадах, калі мы вучыліся па-свойму любіць свет і цешыцца жыццём. Любім беларускую культуру, наша яна, з яе мы выраслі.

Я захапляюся цудоўнай прозай Хемінгвея, цікавяць мяне некаторыя праблемы філасофіі Сартра ці Камуса, але побач таго з вялікім хваляваннем раскрываю Купалу.

Нешта не верыцца, што шырэйшы кантакт з заходняй культурай зможа падарваць аўтарытэт сацыялізма. Аб амерыканскім «раю» ужо не ад сёння гавараліся па кутках міма таго, што з такой клапатлівасцю адхілялі нас ад усяго што заходняе, але толькі сёння амерыканцы з азартам побач бляскаў паказваюць усе свае цёмныя бакі. Хто не верыць — няхай прачытае «Гроны гневу» Штэйнбека, які з'яўляецца выдатнейшым пісьменнікам ЗША (адзін з тзв. «вялікай чацвёркі»).

Калі можна мець такія, ці іншыя засцярогі да тых, якія аддаюць больш увагі модзе, перавялічваючы яе, то аднак нельга такія ці іншыя каноны моды лічыць праявамі раскладу ці адзічэласці.

Нібыта чаму рок-н-роль, ці вузкія нагавіцы, сведчаць аб маральнай пустаце моладзі, а бароды аб адзічэласці. Пад канец XVIII ст. вялікае абурэнне ахінула Еўропу, калі вальс пачаў здабываць салоны; а шаноўныя ксяндзы, якія стаялі ў абароне маральнасці з усёй сілай даказвалі, што танец гэты выдуманы д'яблам.

Калісьці мужчыны клапатліва гадавалі бароды, як прыкмету ўзмужнеласці, сёння бароды пераважна голім. Але хто ручаецца, што нашы ўнукі, расчэсваючы свае буйныя бароды не будуць смяяцца з нас голабародых.

У нас, у звычайных людзей праяўляецца схільнасць да таго, каб пакахацца не толькі розумам, дасціпнасцю, але і вонкавым выглядам — адзеннем. І трэба выбачыць тым, якія хочуць дасягнуць гэту мэту цаною экзэнтрычнасці і не трэба рабіць з гэтага ніякіх значнейшых вывадаў.

Разважу коратка іншыя пытанні, закранутыя ў артыкуле. Пытанне рэлігіі на маю думку вельмі важнае і думаю дыскусію над ім трэба абавязкова разгарнуць на старонках «Нівы». Мгр Тарасевіч піша, што «Ніва» павінна выпрацоўваць усебаковы характар нашай моладзі, выводзіць яе з бездарожжа на шырокую дарогу жыцця. Не будзем перавялічваць. «Ніва», як грамадска - культурны штотыднёвік, можа і павінна ўздзейнічаць на беларусаў — сваіх чытачоў, аднак не можа і не будзе магла выпрацоўваць іх паддобную індывідуальнасць, пачынаючы ад найбольш інтымных пачуццяў, як каханне і светапогляд, а на грамадскім становішчы закончышы. Індывідуальнасць асобы выпрацоўвае, перш за ўсё, само жыццё, а за тым літаратура, радыё, фільм і г. д.

Што-ж можам яшчэ сказаць аб каханні апрача таго, што ўжо сказалі на працягу вякоў выдатнейшыя майстры слова і знаўцы людскіх душ? Нягледзячы на ўсё, кожны чалавек вучыцца любіць з жыцця, нанова, па-свойму. Тыя, якія цікавяцца пытаннямі прыроды, заўсёды знойдуць у нашых бібліятэках адпаведныя папулярна - навуковыя кнігі, знойдуць часопісы, у якіх лепш і шырэй сказана аб тых справах, чым гэта зрабіла-б «Ніва». Веды, паданыя фрагментарычнымі скарачэннямі, вульгарызуюць і скажаюць навуковыя ісціны.

Каб выпрацаваць светапогляд, патрэбны максімальныя веды, а не мінімальныя і таму, думаю, больш карысныімі будуць спрэчкі аб светапоглядзе з пункту гледжання на яго грамадскую ролю і этычныя вартасці.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК
Рыбалы, Бельскі павет

Цяпер трэба даць спектакль на беларускай мове

Па ініцыятыве Баць-коўскага камітэта пры Пачатковай школе ў Крынках (Сакольскі павет) утворана драматычны гурток, які складаецца з дарослай моладзі і старэйшых. Першы раз выступіў ён у нядзелю—13.IV. г. г. На сцэне мясцовага кіно - тэатра ставілася п'еса на польскай мове — «Падазроная асоба». Патрэбна падкрэсліць, што як на пачатак, ігра мясцовых артыстаў была даволі добрая і выклікала ажыўленую рэакцыю гледачоў.

Добрым было-б, калі-б мясцовыя артысты на другі раз апрацавалі нейкую беларускую п'есу. У гэтым шмат маглі-б дапамагчы настаўнікі Пачатковай школы. У іх ёсць таксама рэпертуар у выглядзе зборніка беларускіх сцэнічных твораў.

(ся)

На сценах народныя выразанкі, прыгожа вышытыя ручнікі, макаткі, а на стале стары самавар, які мусіць яшчэ цара - бацюшку помніць. Вакол гэтага самавара сям'я Дзяміяна Мартынюка — вёска Рыбалы, сабралася на гарачы чай, пры тым нядрэнна пасядзець і пагутарыць з сабою.

Фота — АА

Куды ісці ў школу?

Вясновы перыяд для выпускнікоў усіх: пачатковых і сярэдніх агульнаадукацыйных школ, — гэта перыяд, у якім яны з асаблівай павагай ставяцца да жыцця, — не толькі аддаюць больш увагі вывучэнню прадметаў, але выбіраюць сабе прафесію.

Аднак часта вучні па той ці іншай прычыне не маюць магчымасці скарыстаць з інфарматараў, якія знаходзяцца ў Аддзелах асветы і таму пішуць пераважна ў рэдакцыі, каб дапамагчы ім «дайсці» да мэты.

Мамоччы гэта на ўвазе падаем некалькі адрасаў прафесіянальных школ.

Школы медыцынскіх сясцёр:

Państwowa Szkoła Pielęgniarstwa, Białystok ul. Warszawska 29. telefon 58-43.

Вучоба працягваецца два гады. Уступныя экзамены адбываюцца на пачатку ліпеня: па польскай мове, матэматыцы і біялогіі (біялогія толькі вусная). Прымаюцца вучні, якія закончылі найменш 9 класаў сярэдняй школы. Слухачам забяспечана месца ў інтэрнаце. Больш дакладныя інфармацыі пакуль што невядомы, таму зацікаўленыя павінны як найхутчэй напісаць у школу.

Апрача таго існуе ў Беластоку акушэрнае вучылішча.

Państwowa Szkoła Położnych, ul. Czackiego 8. telefon 65-69.

Кандыдаткі павінны мець закончаных 18 год жыцця. Экзамены адбудуцца 26—27 чэрвеня г. г. па польскай мове і біялогіі. У школу могуць паступаць тыя вучаніцы, якія закончылі 9 або 11 класаў сярэдняй школы, аднак 11-класнікі маюць пяршынства. Вучоба працягваецца 2,5 года. Школа добра абсталяваная дапаможнікамі. Вучаніцы, якія прыбываюць з далей аддаленых мясцовасцей па-за Беластокам, або маюць цяжкія матэрыяльныя ўмовы карыстаюцца інтэрнатам. Падобная школа існуе таксама ў Элку, дзе прымаюць пасля заканчэння 7 класаў пачатковай школы.

Ośrodek Szkolenia Pielęgniarskiego PLK 2-letni kurs, Ełk, ul. Słowackiego 24.

Уступныя экзамены адбудуцца ў месяцы жніўні: па польскай мове, матэматыцы і геаграфіі. Прынятыя ў школу кандыдаткі павінны заплаціць 20 зл. за экзамен і 300 зл. так званую каўцыю. Па больш падрабязныя інфармацыі трэба звярнуцца асабіста або пісьмова ў школу.

(зб)

(Працяг будзе)

ныя пасады ў Акадэміі навук, Інстытуце Мовазнаўства, з'яўляецца рэдактарам некалькіх выданняў.

У 1918 годзе ён закончыў працу над сваім фундаментальным творам, якому прысвяціў 37 год свайго жыцця і творчай працы, пачынаючы са студэнцкай лавы, — «Беларусы».

«Энцыклапедыяй аб Беларусі і беларусах» — называюць гэтую працу; яе нельга параўнаць ні з адным доследам у Расіі таго часу, ні за яе межамі. Гэты твор, якому няма роўных у гісторыі сусветнай навукі, як па глыбіні навуковага даследу, колькасці сабранага матэрыялу геніяльна беларускага народа, даўно стаў настольнай кнігай для кожнага, хто цікавіцца мовай, народнай творчасцю і літаратурай беларускага народа.

Колькі любві адчуваецца ў кожным радку гэтай агромнай працы, якая складаецца з 7 кніг! З якой руплівасцю і стараннасцю апісана ўсё, што датычыць нашага, роднага, беларускага!

Эпіграфам да першага тома — «Беларусы», Том І. «Уводзіны да вывучэння мовы і народнай паэзіі» Е. Хв. Карскі ўзяў словы з вядомага верша Янкі Лучыны «Роднай старонцы»:

«Сонца навукі скрозь хмары цёмныя
Прагляне ясна над нашай нівою,
І будуць жыці дзеткі атомныя,
Добраю доляй, доляй шчасліваю»!

Гэтым эпіграфам Е. Хв. Карскі залічваў сябе і свой твор у кола тых вялікіх беларускіх грамадскіх і літаратурных дзеячоў XIX і XX стагоддзяў якія прысвяцілі ўсё сваё жыццё, як Каліноўскі, Багушэвіч, Купала, Колас, — справе нацыянальнага і сацыяльнага разняволення беларускага народа.

У першым томе «Беларусаў», які выйшаў у 1903 г. Е. Хв. Карскі змясціў агульныя даведкі з гісторыі Беларусі, яе граніц, бібліяграфію з беларусазнаўства, агульнае апісанне гаворак.

Другі том («Мова беларускага племені») прысвяціў выключна беларускай мове.

Трэці том («Нарысы славеснасці беларускага племені») складаецца з 3 кніг:

1. — «Народная паэзія» (г. зн. — Народная творчасць),
2. — «Старая заходнеруская пісьменнасць» (г. зн. «Старажытнабеларуская літаратура»).
3. — «Мастацкая літаратура на народнай мове».

Калі выйшаў з друку апошні том «Беларусаў», Е. Хв. Карскі выказаў думку, што праца яшчэ не закончана і ён пачаў збіраць матэрыял да слоўніка беларускай мовы. У апошнім томе «Беларусаў» Е. Хв. Карскі змясціў свае заўвагі аб Савецкай Беларусі. Ён параўнаў жыццё вольнай Савецкай Беларусі з Беларуссю заняволенай пад пілсудскімі захопнікамі. Аб цяжкім становішчы беларусаў у Заходняй Беларусі Е. Хв. пераканаўся навочна. Першы раз пасля Кастрычніцкай Рэвалюцыі пабываў ён у Польшчы ў 1919 годзе, калі ездзіў у Варшаву, каб дастаць сваю бібліятэку. Атрымаўшы бібліятэку Е. Хв. Карскі перавёз яе ў Мінск і ахвяраваў Беларускаму Дзяржаўнаму універсітэту. Без жалю развітаўся вялікі вучоны з кнігамі і рукапісамі, якія збіраў на працягу доўгіх год свайго жыцця. Былі сярод іх унікальныя экземпляры, ахвяраваныя яму рускімі і замежнымі вучонымі. Гэтыя кнігі ішлі ў Беларускі універсітэт, на заснаванні якога настойваў Е. Хв. Карскі яшчэ ў гады царызма.

У Мінску Е. Хв. Карскага захапілі легіёны Пілсудскага. Многа сіл патрыяцкі польскія і беларускія нацыяналісты, каб падкупіць вялікага вучонага і перацягнуць на свой бок. Аднак стойкі беларус - патрыёт перамог — Карскі застаўся верны свайму народу, якому прысвяціў сваё жыццё і творчую працу.

Другі раз Е. Хв. Карскі наведаў Польшчу ў 1924 годзе, калі ён быў тут праездам.

Шмат навуковых работ прысвяціў Е. Хв. Карскі рускай мове.

Слава вялікага беларускага вучонага была вядома і за межамі СССР. 9 студзеня 1929 года Чэшская Акадэмія навук надала Е. Хв. Карскаму ганаровае званне правадзейнага члена Чэшскай Акадэміі навук.

Памёр Еўфімі Хведаравіч Карскі 29 красавіка 1931 года ў Ленінградзе. У спадчыне па вялікім вучоным беларуская і руская навука атрымала звыш 60 навуковых доследаў, артыкулаў, зборнікаў. Асабліва многа прац з беларускай філалогіі.

Беларускі народ па справядлівасці можа назваць Е. Хв. Карскага сваім адкрыўцам, вялікім сынам, які ўсё жыццё і працу прысвяціў на карысць свайго народа, які сваімі навуковымі доследамі пераканаў увесь свет, што існуе беларускі народ са сваёй культурай, мовай, літаратурай і мае права заняць пачэснае яму месца сярод іншых народаў Славяншчыны і свету.

Мінск, 8.IV.58 г.

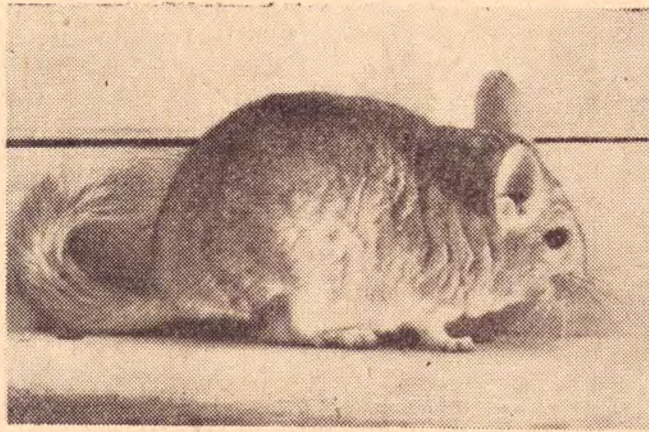
М. ГАЙДУК.

Звяркі, якія даюць каштоўныя скуркі

Гадоўля пушных звяркоў дае вялікі даход. Аб гэтым ужо ведаюць многія.

Звяркі асабліва добра і выгодна гадаваць гаспадарам прылясных або прырэчных вёсак. Амаль у кожнай такой большай гаспадарцы можна абсталяваць сабе невялікую гадаўляную ферму. Пабудова гэтакай фермы вельмі простая. Трэба зрабіць некалькі адкрытых клетак і закупіць некалькі штук звяркоў. У нашых умовах найляпей гадаваць норкі, шыншылы, нутрыі, лісічкі і г. д.

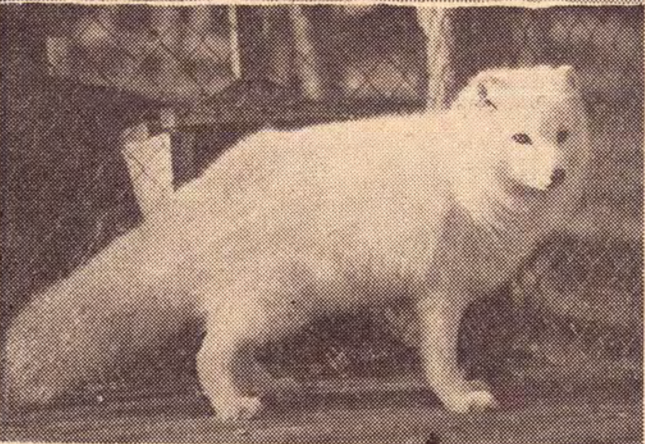
Гаспадароў, якіх зацікавіць гэтая справа, просім звяртацца да нашай рэдакцыі за дапамогай і парадамі

Шыншылы — род сям'і грызуноў. Даўжыня цела — да 30 см., хвост — 20 см. Скурка з густой, шаўкавістай, доўгай шэрсцю серабрыста шэрага колеру.

Норка — род драпежных, сям'і куніц. Яе даўжыня — да 45 см., хвост — да 20 см.; скурка з густой, пушыстай, доўгай шэрсцю цёмнакарычневага колеру. Жывуць ля берагоў рэк, добра плаваюць і ныраюць.

Лісічкі — род сям'і сабачых. Звычайна даўжыня іх цела даходзіць да 90 см.; хвост — 60 см. Скуркі маюць ад яснажоўтага да чорнага колеру (у залежнасці ад пароды).

Маладая лісічка.

Фота — Л. Мяфёдаў.

Сельскагаспадарчыя парады

Як знішчыць жукоў у гаросе

В гаросе і бобе часта сядзяць маленькія чорныя жучкі. Восенню яны ўбіваюцца ў зярнкі, а вясною, калі насенне пасеецца — яны вылазяць з іх і потым кладуць яечкі ў маладых стручках. З яек гэтых вылазяць вусенічкі, якія выгрызаюць у сярэдзіне зярняткі і сядзяць там да зімы. Зімою пераўтвараюцца ў жучкоў. Таму ніколі нельга сеяць рабачлівым насеннем, бо яно хоць і вырастае, то аднак буйных раслін не дае, толькі шкоднікаў яшчэ больш намножыцца. Каб знішчыць гэтых жучкоў, трэба зерне падсушыць у хлябовай печы. Печ трэба прапаліць саломай, так каб была цёплай, але не гарачай. Можна таксама ўсыпаць у печ пасля пячэння хлеба, калі толькі крыху прастыгне. Трэба ведаць, што цяпло насенню не шкодзіць, а авадкі пагінуць. Тэмпература ў печы павінна быць не вышэй 60-ці і не ніжэй 50-ці градусаў па Цэльсію. У такой тэмпературы зерне трэба пратрымаць гадзіну часу.

Не абавязкова сыпаць зерне ў печ. Боб ці гарох можна таксама пасыпаць (не тоўста) на падлозе ў цёплым і светлым памяшканні. Цяпло так уздзейнічае на жучкоў, што пасля некалькіх тыдняў, яны павылазяць наверх. Тады зерне трэба насыпаць у рашота і прасеяць над пасудзінай з вадою. Такім чынам жучкі будуць сыпацца з рашота ў ваду.

Жучкоў можна таксама знішчыць іншым спосабам.

Робіцца гэта пры дапамозе **«dwusiarczku węgla»**. *Гэта вадкасць жоўтаватага колеру, хутка выпарваецца, непрыемнага паху (гнілой капусты), лёгка загараецца і выбухае, таму трэба вельмі асцярожна з ім абыходзіцца, каб паблізу агню не было. Найлепш паставіць яго ў пасудзіне на кучу гароху ці бобу, усё разам накрыць згрэбнай моцна намочанай плахтай і два дні не адкрываць. На 100 літраў зерня гароху хопіць 50 грам* **«dwusiarczku węgla»**.

Інж. Л. ВАЙТОВІЧ

Куток гаспадыні

Іншы раз гаспадыні патрэбны дрожджы, а іх у магазіне няма. Не турбуйцеся, дрожджы для пірага можна прыгатаваць самой. Для гэтага вазьміце шклянку мукі і змяшайце са шклянкай вады, пастаўце на 5 — 6 гадзін. Затым да сумесі дабаўце шклянку звычайнага піва і сталовую лыжку цукру. Усё гэта добра размяшайце, пастаўце ў цёплае месца.

Атрыманую дрожджавую сумесь кладзіце ў цеста, як звычайныя дрожджы. Цеста атрымаецца вельмі пульхнае.

Прыгатаваныя такім спосабам дрожджы можна захоўваць некалькі дзён, калі паставіць іх у склеп або ў халадзільнік.

Мгр. М. КАНАПАЦКІ 4)

Творчае сяброўства братніх літаратур

(Да пытання аб польска—беларускіх літаратурных сувязях у XIX стагоддзі)

Да ліку злосных сабак, аб якіх піша Марцінкевіч, належаў правадыр рэакцыйнага крыла тагачаснай польскай літаратурнай крытыкі Скібіцкі. Гэта ён у 1856 г. на старонках «Газеты варшаўскай» у артыкуле «Творы на простанароднай гаворцы» выказаў сваё абурэнне, што Марцінкевіч піша на нейкай там гаворцы беларускага люду. Ён лічыць такую дзейнасць беларускага пісьменніка стратай часу, марнаваннем таленту і раіць яму свае творчыя сілы накіраваць на ўзбагачэнне польскай літаратуры. Скібіцкі таксама намагаецца даказаць, што беларускай мовы нібыта няма і няма патрэбы яе ствараць, што існуюць толькі чатыры славянскія мовы — руская, польская, чэшская і ілірыйская (мова поўднёвых Славян).

У той час, г. зн. у сярэдзіне 50-ых гг., у сваёй творчай спадчыне Марцінкевіч меў ужо рад новых твораў. Паэма «Гапон», на якую прыхільнай ацэнкай у «Газеце варшаўскай» адгукнуўся Сыракомля, вершаваная аповесць «Вечарніцы», «Шчароўскія дажынкі» і «Купалле» былі прасякнуты фальклорным духам, пачэрпнуты з народнага жыцця. Праўда, што ў гэтых творах аўтар пазбягаў цёмных малюнкаў прыгоннай вёскі, аднак сам факт выступаючых у іх бытавых замалёвак, няхай нават у прыфарбаваным выглядзе, не мог выклікаць у Скібіцкага захаплення. А яшчэ горш, што гэтыя творы пісаліся на пагарджанай польскім шавіністам беларускай мове. Неўзабаве на старонках варшаўскага друку Скібіцкаму даў адпор Сыракомля і вядомы тагачасны польскі пісьменнік і літаратурны крытык Адам Плуг.

У «Газеце варшаўскай» ад 1857 г. Сыракомля выступіў супроць недарэчных сцвярджэнняў Скібіцкага адносна беларускай мовы. Паэт не толькі падкрэслівае факт існавання, а нават бачыць перад беларускай мовай перспектывы далейшага развіцця. «На беларускай мове, — адзначае Сыракомля, — можна перадаць усе тонкасці чалавечых перажыванняў, таму што яна мае дастаткова гнуткасці і адначасова моцы, каб у паэтычнай форме перадаваць мяккія і тонкія пачуцці, мае ў жывой гаворцы лёгкія і трапныя выразы». Крытык, урэшце, даходзіць да вываду, што «На гэтай (беларускай — заўвага М. К.) ніве можна і трэба працаваць». Адам Плуг у «Хроніцы мясцовых і замежных навін» ад 1857 г. у артыкуле «Некалькі ўражанняў з падарожжа па Літве» таксама выступае ў абарону Марцінкевіча. Звяртаючыся да польскага шавініста Скібіцкага, ён піша: «Забыўся шаноўны апанент, што якой-бы няўдачнай ні была гаворка, на якой піша Марцінкевіч, ён-жа перадае думкі многіх тысяч людзей, пэўная частка якіх ужо ўмее чытаць, і хоць яны польскую мову або рускую добра разумеюць, аднак, зразумела, што ўсё-ж роднае слова лепш трапіць і да сэрца і да свядомасці простага чалавека... Няма сумнення, што яго творы могуць падабацца сялянам, бо ён размаўляе іх мовай і ў пэўнай меры дасканала малюе іх жыццё...».

Як-бы адказам на гэты артыкул Плуга быў пераклад Марцінкевічам цудоўнай паэмы Адама Міцкевіча «Пан Тадэуш». Пераклад быў выдадзены ў 1859 г., аднак царская цэнзура наладжыла на яго арышт і ўвесь тыраж быў знішчаны. Толькі ў 1908 г. з уцалеўшай кніжкі, якая зараз захоўваецца ў бібліятэцы Кракаўскага універсітэта, пецярбургскае беларускае выдавецтва «Загляне сонца і ў наша аконца» перавыдала дзве кніжкі паэмы. Пераклад «Пана Тадэуша» сведчыў, што Марцінкевіч па-майстэрску валодаў гнуткай і мілагучнай беларускай мовай.

Адам Плуг верыў, што беларуская творчасць Дуніна - Марцінкевіча ў будучыні прынясе багаты ўраджай на ніве беларускай літаратуры. Гэтую думку выразіў ён у вершы «В. Марцінкевічу, аўтару твораў на беларускай мове»:

Jam-ci Plug niby, tyś rolnik prawy,
Ty w kmiecej mowie prowadzisz siew
Co z czasem ponad chwasty, trawy
Wyrośnie w cudownych owoców krzew.

Гэтыя радкі сёння набываюць глыбокі сэнс, я-б сказаў нават гістарычны сэнс, калі возьмем пад увагу вялікае значэнне творчай спадчыны Марцінкевіча для наступных пакаленняў беларускіх пісьменнікаў. А аб неабвяргальным уплыве яго мастацкай творчасці, галоўным чынам, паслярэформеннай, гаворыць факт далейшага паспяховага фарміравання беларускай нацыянальнай літаратуры другой паловы XIX ст. і выспявання ў ёй рэалістычных элементаў. Барацьба Марцінкевіча за самастойнасць беларускай мовы садзейнічала далейшаму пашырэнню сферы яе літаратурнага ўжывання. Сам Марцінкевіч непахісна верыў, што яго беларускія творы пралажаць шлях будучым пісьменнікам. Гэтую думку ён выразіў у лісце да польскага пісьменніка І. Крашэўскага, змешчаным у «Газеце варшаўскай» за 1861 год: «Жывучы сярод народа, які гаворыць на беларускай мове, звязаны целам і душой з яго складам мысляў, думаючы аб лепшай долі братняга народа, які заснеў у адсталасці і цемры, рашыў я абудзіць яго цікавасць да асветы ў духу яго звычаяў, паданняў, легенд і схільнасці душэўнай пісаць на яго роднай мове.»

(Працяг будзе)

Праектнае бюро вясковага будаўніцтва

Як даведваемся, Прэзідыум Ваяводскай Рады ў Беластоку разважае магчымасці ўтварэння праектнага бюро вясковага будаўніцтва. Рабіла-б яно тэхнічныя праекты новых вясковых будынкаў і дробных майстэрняў прадукцыі будаўнічых матэрыялаў.

Такое бюро, безумоўна, адыграла-б ролю фаховага каардыната ў шырока разгорнутым вясковым будаўніцтве на Беласточчыне.

(ся)

У 1959 годзе Сакольшчыне прыбудзе дзве новыя школы

У № 96 «Нівы» ад 29.XII.1957 года мы пісалі аб тым, што неабходна пабудаваць новыя будынкі для пачатковых школ у Крушынянах і Клімаўцы. Насельніцтва гэтых вёсак дэкларавалася тады дапамагчы ва ўсіх нефаховых работах.

Як паведамляе Аддзел Асветы ВРН у Беластоку, на пабудову гэтых аб'ектаў выгаспадаравана 1.125.000 зл. (Крушыняны — 595.000 зл. і Клімаўка — 530.000 зл.) На дзень 1 мая г. г. будзе выканана ўся патрэбная тэхнічна - фінансавая дакументацыя. Будова школьных будынкаў, пачнецца яшчэ ў бягучым годзе.

У пабудове новых будынкаў для гэтых школ вельмі патрэбная помач мясцовага насельніцтва. У гэтых мясцовасцях трэба стварыць спецыяльныя камітэты будовы школ, якія кіравалі-б добрай ініцыятывай гаспадароў. Бо ад іх у значнай меры будзе залежыць тое, ці ў 1959 годзе іх дзеці будуць вучыцца ў новых будынках.

(ся)

****

Гал. рэдактар
Г. ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA"
Organ Białoruskiego Tow Społ -Kult
Adres redakcji Białystok ul. Wesołowskiego nr 1 tel 25-89
Wydawnictwo Prasowe RSW «Prasa».
Redaguje Kolegium.
Warunki prenumeraty:
Miesiecznie — 2.40 zł
Kwartalnie — 7.20 zł
Półrocznie — 14.40 zł
Rocznie — 28 80 zł
Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch"
Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma
Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju
Cena prenumeraty zagranicą: kwartalnie 10.15 zł, półrocznie 20.30 zł i rocznie 40.60 zł.
Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.
BZG Nakł. 5.500 E-2

Трэба толькі пацікавіцца

На старонках «Нівы» часта змяшчаюцца артыкулы з карыснымі парадамі па сельскай гаспадарцы. Асабліва вялікай папулярнасцю сярод беларускага насельніцтва карыстаюцца артыкулы аб культурнай апрацоўцы сенажацяў. І сапраўды, дзе праведзена меліярацыя, дык парослыя імхамі падмоклыя сенажаці пераўтварыліся ў высокаякасныя квітнеючыя сенажаці. Там можна больш гадаваць кароў і авечак, што значна паляпшае матэрыяльнае становішча даных вёсак.

З вялікім смуткам глядзіш, як часамі высокаякасныя лугі гінуць ад сушы. Мімаволі пытаешся сябе, чаму так мала пішацца ў газетах аб ірыгацыі? Не лічачы земшчанага ў «Жыцю Беластоцкім» артыкула аб генеральным плане меліярацыі, дык больш ні ў якіх газетах не прачытаеш наконт гэтай праблемы.

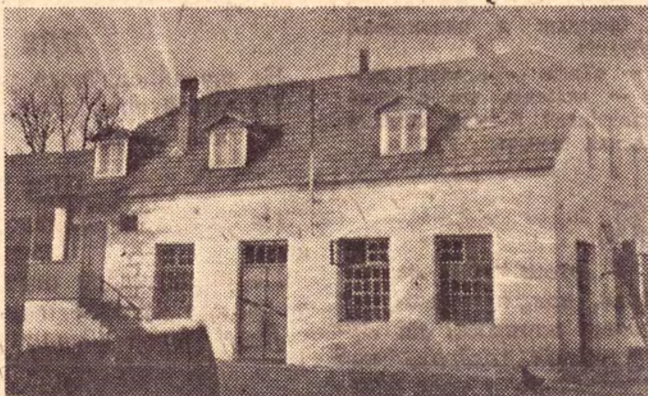
Мне здаецца, што тут можна выкарыстоўваць другія водныя крыніцы без затраты капіталу. Толькі патрэбна крыху разведаць іх.

Рака Нарва моцна паглыбіла сваё рэчышча — і сенажаці, якія знаходзяцца ў наваколлі, моцна церпяць ад засухі. У гэтым выпадку можна-ж выкарыстаць яе прытокі. Напрыклад, прыток Руднік, які выплывае з Гарбачоўскага возера і ўпадае бескарысна ад поўночнага боку Мацейкавай Гары ў Нарву. А пусціць яго на 300 метраў вышэй старым ровам ад заходняга боку Мацейкавай Гары і высахшым рэчышчам на вёску Сушчу, дык можна ўжо напаводніць сенажаці вёсак Мацейкавая Гара, Круглы Лясок, Юшкаў Груд, Бандары і Сушча. Добра было-б, калі-б адпаведныя ўлады зацікавіліся гэтым.

ІОСІФ КАЗБЕРУК
Бандары
Беластоцкі павет

У Крынках патрэбна малачарня

Каля паўтара года таму назад у мястэчку Крынкі (Сакольскі павет) ліквідаваны Аддзел Павятовага Аб'еднання малочнай кааперацыі. Наладжаны толькі раённы зліўны пункт. Цяпер закупкі малака ў гэтым раёне зменшыліся амаль на 70 прац. Павятовая малачарня ў Саколцы не ў стане забяспечыць належны транспарт круглы год. У выніку гэтага, моцна знізілася зацікаўленне гаспадароў малочнай прадукцыяй. Аб гэтым хаця-б сведчыць той факт, што каля 15 навакольных зліўных пунктаў амаль зусім не дае малака. А трэба ведаць, што на тэрыторыі дзейнасці былой малачарні ў Крынках налічваецца каля 6.000 кароў. Калі прыняць сярэднюю мінімальную гадавую прадукцыю малака адной каровы за 1.000 літраў, дык у сярэднім гаспадары гэтай тэрыторыі атрымліваюць у год роўна 6.000.000 літраў малака.

Будынак былой малачарні ў Крынках, якая стаіць дагэтуль не выкарыстаная.

Ці не лепей малако перарабляць у Крынках, чым вазіць кожны дзень у Саколку?

Трэба, каб у Крынках нанава быў адкрыты Аддзел Павятовага Аб'еднання малочнай кааперацыі. Усе варункі да гэтага ёсць!

Тэкст і фото — (ся)

Выбары салтысоў

Ва ўсіх грамадах пачаліся выбары салтысоў. У кожнай вёсцы на гэтае адказнае становішча выбіраюць сяляне найлепшых аднавяскоўцаў. Жыхары Паўлаў (Бельскі павет) на вясковым сходзе аднагалосна выбралі солтысам былога ўпоўнаважанага вёскі Рыгора Мартынюка, які сваёю грамадскай працай у мінулым здабыў сабе ў сялян давер'е і пашану.

* * *

У Сакольскім павеце паспяхова адбываюцца выбары салтысоў. Да кандыдатаў на гэтыя пасады гаспадары ставяцца вельмі разважна і патрабавальна.

Да гэтага часу ў больш 80 прац. вёсак павета ўжо выбрана новых салтысоў. Прадбачваецца, што да веснавой сяўбы выбары салтысоў у павеце будуць поўнасцю закончаны.

(ся)

Недарэчнасць

Цагельня ў Трасцянцы знаходзіцца ў аддаленасці амаль 40 км ад цагельні ў Орлі. Цікава, што сяляне, якія жывуць у аколіцах Орлі, атрымоўваюць надзелы цэглы ў Трасцянцы, а жыхары навакольных вёсак Трасцянкі змушаны ехаць па цэглу ў Орлю. Чаму такія недарэчнасці? Сяляне тлумачаць гэта так: 40 км па цэглу не кожны паедзе. Апрача таго, калі і паедзе дык надзел свой не забярэ поўнасцю. А калі надзел не забраны — дык тады камбінатары прадаюць гэту цэглу «налева». За гэта маюць грошы і гарэлку.

Хоча 50 тысяч пасагу

Жыхар вёскі Сабятын у Бельскім павеце, грам. Галімскі, пастанавіў ажаніцца з такою дзяўчынаю, якая будзе мець вялікі пасаг. Нядаўна ён ездзіў у сваты ў Кнарыды і ад бацькоў дзяўчыны запатрабаваў 50 тыс. зл. пасагу. Бацькі дзяўчыны, вядома не маюць магчымасці даць столькі пасагу і не згадзіліся з маладым чалавекам. Вось таму Галімскі шукае іншай дзяўчыны, кандыдаткі на жонку.

М. Х.

Трэба рыхтаваць экспанаты на выстаўку

У месяцы маі ў Бельскім павеце будзе сарганізавана выстаўка народнага беларускага мастацтва з галіны ткацтва, вышыўкі, керамікі, скульптуры і інш. Спецыяльна пакліканая камісія зробіць ацэнку экспанатаў, пасля чаго, самыя лепшыя з іх будуць перададзены на выстаўку ў Беласток.

Усе справы звязаныя з выстаўкай уладжвае Аддзел Культуры прэзідыума ПРН у Бельску - Падляскім.

Нешчаслівы выпадак

Нядаўна ў вёсцы Райск, Бельскі павет, здарылася няшчасце. Грам. Васіль Халатун капаў жвір у глыбокай яме. Падчас гэтай працы на яго асыпаўся пясок. Пад цяжарам пяску грам. Халатун задушыўся. Прычынай выпадку — няўважлівасць.

(аа)

На пашу

Доўгая была зіма ў гэтым годзе. Стадолы апаражніліся ад саломы, сена і ўсіх запасаў. Але сяляне ў Рыбалах не чакаюць, ужо штодзень выганяюць на пашу авечак, якія што-небудзь патрапяць ужо там знайсці. Фото — А.А.

Толькі для закаханых

Сардэчныя тайны

Мікола Ч. з Гайнаўскага павета піша: «Дарагое «Сэрцайка». Жыву я на вёсцы, маю 20 гадоў. Даволі даўно пазнаёміўся я з дзяўчынай з суседняй вёскі. Ніначку, (так называецца мая дзяўчына) я вельмі люблю і яна мяне таксама. Але восенню я іду служыць у войска. Ніначка і яе бацькі хочуць, каб мы абавязкова перад тым пажаніліся, а мае бацькі катэгарычна супраціўляюцца гэтаму. Я не ведаю, што рабіць, каго слухаць: Ніначкі і яе бацькоў, ці сваіх бацькоў. Баюся, што калі я пайду служыць, Ніначцы спадабаецца хто іншы, закахаецца ў яго а пра мяне забудзе. Парадзь, дарагое Сэрцайка, які знайсці выхад з майго становішча».

Дарагі Коля! Становішча Тваё зусім не безвыхаднае. Ты павінен сур'ёзна падумаць, як павінен зрабіць. Шмат ёсць такіх хлопцаў, якія жэняцца толькі пасля таго, як закончаць сваю вайсковую службу. Я, асабіста раджу Табе, каб і Ты так зрабіў. Падумай сам. Амаль тры гады Ты будзеш па-за домам. Ніначка застанецца сама. У гэй час, і Ты і яна, можаце пазнаёміцца з некім іншым, лепш спазнаеце жыццё. Можа нават раздумаецца хто - небудзь з вас і пойдзе іншым шляхам жыцця. Пішаш, Коля, што паміж вамі існуе гарачае каханне. Калі Ніначка сапраўды кахае Цябе, а Ты яе, то і так не здрадзіце адзін другому, таму і не варта на тры гады вязацца шлюбам. Сапраўднае каханне не баіцца выпрабаванняў. Кахае Цябе Ніначка, значыцца, чакаць будзе, пакуль вернешся з войска. Людзі кажуць, што хлопец, які не служыў яшчэ ў войску — не мужчына і трэба сказаць, што так. Паслужыш у войску — загартуешся, пазнаеш жыццё, пашырыш свой дагляд і як вернешся, справіш вяселле, чаго жадаем Табе ад душы.

СЭРЦАЙКА

Пачаліся палявыя работы

Сяляне некаторых вёсак пачалі ўжо сяўбу аўса. Янка Ігнацюк з Цялушак пасеяў ужо больш 100 кг. аўса. Іншыя гаспадары з Цялушак таксама ўжо сеюць. Дзе-ні-дзе сяляне пачынаюць садзіць бульбу. Кузьма Асіпюк з Хрбалоў ужо 17.IV. г. г. садзіў бульбу ў сваіх гародах.

Цэны

на рынку ў Беластоку
на дзень 23.IV 1958 г.

жыта 100 кг	270 - 280 зл.
пшаніца 100 кг	380 — 400 зл.
авёс 100 кг	290 — 300 зл.
малако 1 літр	2.50 — 2.80 зл.
яйка 1 пара	3.00 — 3.20 зл.

Бясплотны пункт юрыдычных парад адкрыты ў рэдакцыі „Ніва" кожны чацвер од 11-12 гадзін.

Аб гэтым не кожны ведае

Напэўна, мала ёсць гаспадарак, у якіх не гадуюць курэй. У многіх гаспадарках гадуюць качкі і гусі.

Курыныя, качыныя і галубіныя адыходы маюць вялікую вартасць, як угнаенне. Яны вельмі багатыя вапнай, фосфарам і чыстым азотам. Аднак многія гаспадары ў сваёй несвядомасці гэтыя адыходы бескарысна выкідаюць недзе ў смецце, кажучы, што яны толькі выпальваюць раслінныя культуры. І гэта праўда — адзіны курыны ці качыны гной вельмі шкодзіць раслінам. Трэба яго заўсёды разбаўляць у дзесяціразовай колькасці валы (1 вядро адыходаў на 10 вёдзер валы). Такой «баўтушкай» вельмі карысна паліваць агародныя культуры і кветкі.

(ся)

Грашовыя справы

Перад касай на чыгуначнай станцыі ў Бельску стаяла вялікая чарга людзей. Да ад'езду цягніка ў напрамку Беластока заставалася ўсяго некалькі хвілін. Людзі вельмі спяшаліся. Вось да акенца ў касе падышла ўжо пажылая, вясковага выгляду жанчына.

— Да Райска, — сказала яна, працягваючы ў акенца руку з грашыма.

— Толькі бачыце, — прагаварыла яна нейк збянтэжана, — у мяне не хапае 10 грошы, але я абавязкова аддам іх у наступны чацвер.

— Наступны, — лаканічна прагаварыў касір Рыгор Кацэйка, бесцырымонна адпіхаючы ў бок руку жанчыны.

— Паночку, даражэнькі, прадайце мне білет, — прасіла жанчына, — у каго-ж я пазычу 10 грошы, калі няма тут нікога знаёмага. Вы-ж самі ў мінулы чацвер не выдалі мне здачы.

— Трэба было пачакаць, то выдаў-бы.

— Як-жа я мела чакаць, калі цягнік адязджаў.

— Не дуры галавы цётка і ўбірайся к чорту, — залаяўся касір.

— Наступны!

Пачырванелая, збянтэжаная жанчына адыйшла ў бок. Да касы падыйшоў сярэдніх год мужчына.

— Беласток, — папрасіў ён, падаючы грошы.

— У мяне няма 40 грошы здачы, прашу пачакаць, — выясніў яму касір, падаючы білет.

— Нічога, дробязь, адказаў мужчына і адыйшоў набок.

Хутка цягнік ад'ехаў. Вузенькай, забалочанай сцежкай, што бяжыць побач чыгункі ў напрамку Райска, растоптваючы нагамі гразь ды ўсхліпваючы ціха ішла старая жанчына ўгінаючыся пад цяжкім клункам...

ПЕСНЯ ЗААКІЯНСКАГА АТАМШЧЫКА.

— Не расстацца мне з табою ні за што на свеце... (*«Кракадзіл»*)

Мы пакажам

Вось і вы пагляньце,
Па дарозе ў далі,
За імглой ледзь відна..
Вёсачку пазналі?

Гэтая вось вёска
Меляшкамі звецца
Многа аб ёй чуем
Добрага здаецца.

А ужо і вёска,
У даліне шырокай
Між вялікім лугам
І гарой высокай.

Тапалі на права,
Ствалы, як балеі
Летам тут гуляюць
І хлопцы і дзеўкі.

І вось пры дарозе
Клуб для патанцоўкі.
Тут у ім бываюць
Часта пастаноўкі.

Клуб гэты маленькі,
Большага нам трэба
Але што-ж,
На гэта і грошай патрэба.

І вось, як і сёння,
У гэтым-жа клубе
Іграе гармонік
І бухае бубен.

Там моладзь смяецца
Між сабой жартуе.
З боку гочаць маткі,
Як дзеці танцуюць.

Глядзяць, ацаняюць.
Хваляцца дзяцямі
І харошых хлопцаў
Ужо завуць зяцямі.

Кіно ў гэтым клубе
Фільмы высвятляе.
Але для людзэй ўсіх
Месца не хапае.

Выставілі сцэнку,
Вось, напрыклад, «Боты».
Пасля за «Міхалку»
Узяліся з ахвотай.

Эх, каб клуб быў велькі, —
Моладзь гэтак марыць, —
Мы бы паказалі
Сцэнак тут не мала.

УЛАДЗІМІР ДАРАШКЕВІЧ

Неспадзяваны выпадак

«Учора яшчэ я гутарыў са Сцяпанам і бачыў яго ў кампаніі прыгожай бландзінкі, у дасканалым настроі»— расказваў сябра свайму таварышу — «а сёння ён ужо ў шпіталю з паломанымі рэбрамі».

— «Так» — адказаў другі — «нажаль яго з гэтай бландзінкай бачыла таксама уласная жонка».

Прыказкі

ДЛЯ МАЛАДЫХ ЖАНІХОЎ

Пакуль не дагаварыўся з дачкой, не дагаворвайся з маткаю.
Не жаніся з багацтвам, а з дзяўчынай.
Не слухай дзядзькоў, а свой розум май

ДЛЯ ДЗЯЎЧАТ

Не шукай слаўнага родам, а слаўнага ўчынкамі.
Не пытай пра багацце, а пра характар.
Не цані каго, бо не ведаеш, чаму сама варта.

ДЛЯ БАЦЬКОЎ

Не дабірайце маладой пары, хай самі дабяруцца.
Не прымушайце перад шлюбам дзяцей самі. бо па шлюбе будзеце мець справы з судамі
Лепей менш абяцаць, а больш даць.

Адна рада

Паміж сабой гаварылі дзве сяброўкі.

— Ты ведаеш, мой Жэня выдае многа грошай на мяне. Што два дні які-небудзь падарунак мне прыносіць. То прыгожыя панчошкі, то хустачку, то кветкі... Сапраўды, не ведаю, як яго адвучыць ад гэтага.

— Вельмі проста. Выйдзі за яго замуж, ён сам хутка адвыкне ад гэтага.

аб

Першае Мая

Такі ўжо, дарагія чытачы, звычай, што перад 1 Маем мы падлічваем, хто з чым сустракае гэтае свята. Амерыка ў гэтым годзе сустракае 1 Май з вялікімі расходамі, выдаткаванымі на ўмацаванне разрызу паміж народамі. Амерыка будуе ў Англіі базы для атамных снарадаў, атамныя падводныя лодкі, з якіх кожная можа везці два балістычныя снарады, якіх далёкасць дзеяння дасягае 1.600 кіляметраў. Вядома, такія забаўкі грошы паглынаюць, але капіталісты спадзяюцца многа зарабіць на гэтых інвестыцыях.

Турцыя прыслухоўваецца да заакіянскіх загадаў, а туркі сядзяць у Чорным моры, ногі мочаць і спяваюць:
«Чорнае мора
белы параход,
Як-бы не быў у горы
ўвесь наш народ»...

Японцы на сваіх астравах ажывіліся, флот аднаўляюць і рыхтуюцца да новага амерыканскага танца.

Першы танец ім не ўдалося затанцаваць на восі Берлін—Токіо.

У нас у Беластоку зусім іншыя справы. Будуем зораўскія дамы, новыя фабрыкі, электрастанцыю, газазавод і іншыя — усё гэта бяльмом стаіць у вачах тых, хто незадаволены народнай уладай. З Аўгустова і Семятыч ужо пашлі ў крамы новыя парты абутку.

У Белавежы пачынаюць будаваць вялікую гасцініцу, каб іншаземцам выгадней было зуброў аглядаць. Гэта зусім бяспечная справа — мірная, зубры ў нас самі бегаюць і ракетных рухавікоў не патрабуюць.

У гэтым годзе мы чакаем, пакуль пакажуцца новыя параходы на Аўгустоўскіх азёрах, каб працоўным, у часе адпачынку было ўдосталь сонца, вады і свежага паветра. Спадзяемся таксама, што ў дзень 1-га Мая бацькі нашага гандлю паразумнеюць і пастараюцца зрабіць запас тавараў на зіму.

Тады і цыбуля не будзе каштаваць столькі, што і яблыкі, і людзі за морквай не будуць бегаць, як зайцы.

А мы з вамі, дарагія чытачы, ідзем у першамайскім паходзе і адчуваем, як наша сіла мацнее.

Ніякія перашкоды не спыняць нашага першамайскага паходу, таму што мы будучыню бачым.

Дзядзька Лявонь

Усякая ўсячына

ФАТАЛЬНАЯ ПАМЫЛКА

У горадзе Овіедо (ЗША) у касцёл праз акно ўлезлі зладзеі з мэтай грабяжу. Калі яны хацелі запаліць святло — праз памылку націснулі сігнальны ўключальнік, які разварушыў усе званы. Пакуль зладзеі апамяталіся, на месца прыбеглі людзі і злавілі іх.

●

ПАДАРУНАК ДЛЯ САБАКІ

Маргарэт Келлог з Омага (ЗША), купіла падарунак свайму сабаку ў выглядзе нашыйніка, аздобленага дыяментамі, вартасці 3.000 долараў. Сярэдні рабочы мусіў-бы працаваць на гэты нашыйнік цэлы год. Але сабака не доўга цешыўся, бо нашыйнік хутка нехта ўкраў.

●

АСАБЛІВАЯ ПАГРОЗА

У Японіі 50 дзяўчат кравецкай школы прыгразілі кіраўніцтву школы, што ўсе яны атруцяцца насоннымі таблеткамі, калі не будзе звольнены настаўнік крою. Дырэкцыя школы абяцала разгледзець гэтае жаданне, а на ўсякі выпадак зрабіла рэвізію ў інтэрнаце, у выніку якой канфіскавала 400 насонных таблетак.

●

ВЫЯВІЎ «ДУХАЎ»

Пад падлогай у памяшканні селяніна Гідэя, у адной з вёсак Англіі чутны быў нейкі шум і гуздзенне. Забабонныя суседзі гаварылі, што гэта духі, і раілі пасвянціць памяшканне. Аднак гаспадар не паверыў і не пабаяўся духаў. Здзёр падлогу і знайшоў там рой пчол, якія нанасілі ўжо 70 кг мёду

Філасофская крама «Мудрачарпаліца»

(купляем і прадаем бясплатна)

* * *

Аднойчы Дзіаген прыкмеціў незаконнанароджанага хлапчука, які швыраў каменнямі ў прахожых.

— Спыні балаўства, — сказаў яму філосаф, — ты можаш выпадкова трапіць каменнем у свайго ўласнага бацьку.

* * *

Убачыўшы жанчыну, павесіўшуюся на дрэве, Сакрат усклікнуў:

— О, калі-б усе дрэвы прыносілі такія плады, як гэтае!

* * *

— Чаму цябе недалюблівае наш уладар? — спыталі аднаго філосафа.

— Таму, што ўладары ніколі не любяць тых, хто ад іх разумнейшы, — адказаў ён.

АДГАДАНКА

З рассыпаных літар на гэтым малюнку злажыце імя, прозвішча славутага рэвалюцыянера.

Развязкі дасылайце да 20.V. г. г. у рэдакцыю газеты «Ніва».

Сярод чытачоў, якія правільна складуць гэтую адгаданку, будзе разлясавана 10 кніжных узнагарод.

Развязка адгаданкі з № 11 «Нівы»

Развязка: «Сярэбраны ліс».
Кніжныя ўзнагароды вылясавалі.

1. У. Гібульскі — Шудзялова.
2. Ю. Скрыцкі — Лодзь.
3. У. Макарэвіч — Беласток.
4. С. Сцяпанюк — Маліннікі.
5. Л. Красоўская — Малынка.
6. А. Снадакоўская — Пабяніцы.
7. С. Ціханюк — Голдап.
8. А. Казлоўскі — Клодна.
9. Р. Врублеўская — Дэніскі.
10. Я. Мінько — Ласінка.

Узнагароды высылаем поштай.